

AGROINŠTITÚT NITRA
štátny podnik

AGROINŠTITÚT Nitra, štátny podnik

Ing. Zuzana Repiská

prof. Ing. Ondrej Debrecéni, CSc.

doc. Ing. Ľuboš Vozár, PhD.

Peter Mičúnek

Príručka pre poradcov pre oblasť poľnohospodárstvo II.

Nitra, 2021

Názov: Príručka pre poradcov pre oblasť poľnohospodárstvo II.

Autori: Ing. Zuzana Repiská

Agroinštitút Nitra, štátny podnik

prof. Ing. Ondrej Debrecéni, CSc.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

doc. Ing. Ľuboš Vozár, PhD.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Peter Mičúnek

SKEAGIS, s.r.o. Martin

Vydal: Agroinštitút Nitra, štátny podnik

Publikácia je spolufinancovaná v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, "Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoja vidieka: Európa investuje do vidieckych oblastí"

Opatrenie 2 – Poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov a výpomoci pre poľnohospodárske podniky

Podopatrenie 2.3 – Podpora na odbornú prípravu poradcov

ISBN: 978 – 80 – 7139 – 164 - 7

Obsah

1	Pôdohospodársky poradenský systém	4
1.1	Úvod	4
1.2	Pôdohospodársky poradenský systém na Slovensku.....	4
1.2.1	Pôdohospodársky poradenský systém podľa zákona č. 280/2017 Z.z.	5
1.2.2	Poradenstvo v rámci Programu rozvoja vidieka SR na programové obdobie 2014 – 2020	6
1.2.3	Identita dodávateľov vybraných na implementáciu nariadenia o PPS	9
1.2.4	Kvalifikačné predpoklady pre výkon poradenskej služby	10
1.3	Implementácia PPS na Slovensku v súčasnosti.....	12
1.3.1	Atribúty služieb implementovaných podľa nariadení o PPS	13
1.3.2	Financovanie služieb realizovaných v rámci PPS	14
1.4	Záver.....	15
2	Vznik a priebeh pôdohospodárskeho poradenstva	16
2.1	Postavenie poradenstva v pôdohospodárstve	16
2.2	Vznik súčasného poľnohospodárskeho poradenského systému na Slovensku	17
2.3	Proces poradenstva	20
2.3.1	Poradca a jeho úlohy	21
2.3.2	Metódy poradenstva	22
2.3.3	Formy ovplyvňovania prijímateľa poradenstva	23
2.4	Priebeh poradenského procesu	24
2.4.1	Charakteristika jednotlivých fáz procesu poradenstva.....	26
2.5	Záver.....	34
3	Ukážky úspešných projektov realizovaných v rámci vstupnej odbornej prípravy pôdohospodárskych poradcov SR	35

1 Pôdohospodársky poradenský systém

Ing. Zuzana Repiská

1.1 Úvod

V súčasnosti, v informačnom veku, sú hlavnou hybnou silou a najcennejšími aktívami informácie a z tohto pohľadu poskytovanie kvalitných poradenských služieb, založených na prenose znalostí, inovácií a informácií do praxe je nespochybniteľné a neoceniteľné. Vstupom Slovenska do EÚ získalo pôdohospodárske poradenstvo na svojej dôležitosti. Nariadenie ES č. 1782/2003 z 29. septembra 2003, ktorým sa stanovujú spoločné pravidlá režimov priamej podpory v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktorým sa zavádzajú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov, stanovilo nové priority pri udeľovaní podpôr v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky (ďalej len SPP). Zároveň viedlo k príprave rezortu poľnohospodárstva na povinnosť členských štátov EÚ zriadiť najneskôr od 1.1.2007 systém poľnohospodárskeho poradenstva, a to najmenej pre oblasť zákonných požiadaviek na hospodárenie a rešpektovanie vhodných agroenvironmentálnych podmienok.

V roku 2009 nahradilo vyššie uvedené nariadenie nové nariadenie Rady (ES) č. 73/2009, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá režimov priamej podpory pre poľnohospodárov v rámci SPP a ktorým sa ustanovujú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov. Podľa tohto nariadenia je nutné, aby pri plnení noriem moderného a vysokokvalitného poľnohospodárstva fungoval komplexný poradenský systém pre poľnohospodárske podniky.

Od roku 2014 sa uplatňuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní SPP. Podľa čl. 12 až 14 tohto nariadenia sú členské štáty povinné zriadiť pre prijímateľov poľnohospodársky poradenský systém o obhospodarovaní pôdy a riadení poľnohospodárskych podnikov.

1.2 Pôdohospodársky poradenský systém na Slovensku

Na Slovensku sa upravil právny rámec pre rozvoj pôdohospodárskeho poradenského systému (ďalej len PPS) v roku 2017, a to schválením zákona č. 280/2017 o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a o zmene zákona č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 280/2017 Z.z.).

Pôdohospodársky poradenský systém SR je založený na princípoch:

- obsahového zamerania vychádzajúceho z požiadaviek SPP EÚ s rešpektovaním cieľov národnej agrárnej politiky,
- riadenia systému - strategické a koncepčné riadenie zo strany Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len MPRV SR), metodická, administratívna a vzdelávacia činnosť Agroištitútu Nitra a Národného lesníckeho centra Zvolen (ďalej len NLC),
- aktívnej spoluúčasti samosprávnych, profesijných a mimovládnych organizácií,
- súkromných poradenských subjektov – certifikovaných poradcov,
- zabezpečenia odborného zázemia poradcov organizovaním kontinuálneho vzdelávania,
- garantovania odbornej spôsobilosti poradcov - systém je založený na akreditácii vzdelávacích programov, certifikácii poradcov a ich centrálnej evidencii,

- zabezpečenia celoplošnej dostupnosti poskytovaných informácií,
- účinnej aplikácie prostriedkov informačných a komunikačných technológií,
- poskytnutia spätnej väzby pre kontrolu účinnosti poradenstva s cieľom skvalitnenia pôdohospodárskeho poradenského systému.

Na Slovensku je inštitucionálne zabezpečenie PPS v štyroch úrovniach:

1. Riadiaca a metodická – najvyššia úroveň PPS, ktorá koncepčne a metodicky riadi PPS a stanovuje hlavné smery rozvoja - Sekcia rozvoja vidieka a priamych platieb MPRV SR.
2. Organizačná - stredná úroveň PPS, ktorá koordinuje a riadi prípravu pôdohospodárskych poradcov – Agroinštitút Nitra, štátny podnik a NLC Zvolen. Do strednej úrovne sú kooperatívne zapojené aj rezortné výskumné ústavy združené v Národnom poľnohospodárskom a potravinárskom centre a NLC, univerzity, profesijné organizácie a združenia poľnohospodárov a lesníkov, príslušné stredné odborné školy, organizácie a inštitúcie sektoru pôdohospodárstva ako lektori a tvorcovia odborných informácií, tzv. informačná základňa pre PPS orientovaná na prenos inovatívnych poznatkov do pôdohospodárskej praxe.
3. Výkonná - pôdohospodárski poradcovia ako poskytovatelia poradenských služieb.
4. Cieľová - predstavuje užívateľov poradenského systému - farmári, SHR, spracovatelia poľnohospodárskych produktov, obhospodarovatelia lesa a prevádzkovatelia malých a stredných podnikov vo vidieckych oblastiach.

1.2.1 Pôdohospodársky poradenský systém podľa zákona č. 280/2017 Z.z.

Podľa § 22 zákona č. 280/2017 Z.z. pôdohospodársky poradenský systém je systém poradenských služieb pre poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, ktorým sa zabezpečuje prenos výsledkov vedy a výskumu do praxe s cieľom zlepšiť hospodárenie poľnohospodárskych podnikov a podnikov lesného hospodárstva pri súčasnom dodržaní požiadaviek na trvalo udržateľné poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo. Pôdohospodársky poradenský systém zahŕňa poľnohospodársky poradenský systém a poradenský systém pre lesné hospodárstvo.

Podľa § 22 ods. 2 zákona č. 280/2017 Z.z. poľnohospodársky poradenský systém zabezpečuje pomoc poľnohospodárom, ak ide o

- povinnosti na úrovni poľnohospodárskeho podniku, ktoré vyplývajú z povinných požiadaviek, ktoré sa týkajú hospodárenia a noriem dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu pôdy;
- poľnohospodárske postupy, ktoré sú prospešné pre klímu a životné prostredie a zachovanie poľnohospodárskej plochy;
- opatrenia na úrovni poľnohospodárskeho podniku, ktoré sú ustanovené v PRV na modernizáciu poľnohospodárskych podnikov, zvyšovanie konkurencieschopnosti, odvetvovú integráciu, inováciu a trhovú orientáciu, ako aj podporovanie podnikania;
- požiadavky na úrovni prijímateľov vymedzené členskými štátmi pre opatrenia v oblasti vodného hospodárstva;

- požiadavky na úrovni prijímateľov na dosiahnutie trvalo udržateľného používania prípravkov na ochranu rastlín.

Poradenský systém pre lesné hospodárstvo zabezpečuje pomoc obhospodarovateľom lesov, ak ide o zabezpečenie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov.

Podľa § 22 ods. 5 zákona č. 280/2017 Z.z. poradenskú službu v rámci pôdohospodárskeho poradenského systému poskytuje pôdohospodársky poradca (ďalej len „poradca“), ktorý vykonáva túto službu vo vlastnom mene alebo ako zamestnanec právnickej osoby alebo fyzickej osoby - podnikateľa.

Pôdohospodársky poradenský systém podľa § 22 ods. 4 zákona č. 280/2017 Z.z. prevádzkuje ministerstvom pôdohospodárstva poverená osoba, ktorá má personálne a materiálne-technické vybavenie na

- zabezpečenie systému vzdelávania,
- vedenie Centrálného registra pôdohospodárskych poradcov (ďalej CRPP),
- zverejňovanie a aktualizáciu CRPP,
- prevádzku Informačného systému pre pôdohospodársky poradenský systém a
- spracovanie a šírenie autorizovaných dát.

1.2.2 Poradenstvo v rámci Programu rozvoja vidieka SR na programové obdobie 2014 - 2020

Slovenská republika z hľadiska implementácie PPS nie je delená na regióny a hranice implementácie PPS sú tvorené hranicami štátu. Jediné, čo je potrebné zdôrazniť, je skutočnosť, že finančný príspevok zo strany štátu je iný v menej rozvinutých regiónoch Slovenska mimo Bratislavského kraja a iný v Bratislavskom kraji (tab. č. 5).

Slovenská republika má systém poradenských služieb financovaný prostredníctvom druhého piliera SPP, a to v rámci Programu rozvoja vidieka SR na programové obdobie 2014 – 2020 (ďalej len PRV) prostredníctvom opatrenia 2 - Poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov a výpomoci pre poľnohospodárske podniky v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka.

V PRV je kvalitné a nezávislé poradenstvo definované ako kľúčový konkurenčný faktor pre slovenské poľnohospodárstvo a lesníctvo. Úlohy pre poradenský systém v rámci PRV 2014 - 2020 sú významné a poradenské služby by mali zasahovať do týchto prioritných oblastí:

- poradenstvo zabezpečujúce prenos výsledkov vedy a výskumu do praxe na zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov;
- poradenstvo šité na mieru a orientované na konkrétny problém s cieľom zlepšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov;
- poradenské produkty pre cieľovú skupinu – mladých farmárov na posilnenie generačnej výmeny v poľnohospodárstve;
- poradenské služby zamerané na projekty zabezpečujúce kvalitu produktov, marketing, nové postupy v spracovaní produktov;

- poradenské služby na riadenie rizika – na prevenciu proti škodám, na zvyšovanie povedomia o rizikách a na zmiernenie negatívnych dôsledkov potenciálnych povodní a zaplavenia pôdy;
- poradenské služby prispievajúce k obnove a posilneniu biologickej diverzity v poľnohospodárstve a lesníctve;
- poradenské služby na zlepšenie vodného hospodárstva vrátane riadenia používania hnojív a pesticídov na zachovanie kvality vôd a zvýšenie environmentálnej efektívnosti podpôr na ochranu pred znečistením vôd z poľnohospodárskej činnosti;
- poradenské služby v oblasti obhospodarovania pôdy, zameraného na účinnejšiu ochranu pôdy a zachovanie jej úrodnosti;
- poradenské služby zamerané na zlepšenie stavu životného prostredia a na zmiernenie následkov zmeny klímy;
- poradenské služby v oblastiach využívania nových informačných a komunikačných technológií, modernizácie poľnohospodárskych podnikov, zavádzania nových metód chovu, pestovania alebo spracovania a využívania pôdohospodárskych produktov prispievajúce k prierezovému cieľu „Inovácie“;
- poradenské služby zabezpečujúce transfer najnovších poznatkov a skúseností v súvislosti s nepriaznivými vplyvmi pôdohospodárstva na životné prostredie (ako znehodnocovanie pôd, znižovanie biodiverzity, tvorba odpadov a pod.), so šetrnými spôsobmi hospodárenia, ktoré pomáhajú chrániť životné prostredie a zachovávať vidiek;
- poradenstvo o tom, ako riešiť potrebu znižovania skleníkových plynov a vykonania adaptačných opatrení.

Hlavným cieľom poradenstva je poskytnutie rady v najdôležitejších oblastiach v súlade so SPP EÚ a v zmysle Stratégie 2020 a pomáhať farmárom, majiteľom lesa a spracovateľom poľnohospodárskych produktov riešiť ich problémy, prispôbovať proces výroby a metódy riadenia potrebám súčasnosti. Poradenstvo je v SR členené na poradenstvo pre oblasť poľnohospodárstva a pre oblasť lesného hospodárstva.

Cieľovou skupinou sú aktívni farmári, ktorí sú mikro, malým alebo stredným podnikom, obhospodarovatelia lesa, ktorí sú mikro, malým alebo stredným podnikom, a spracovatelia poľnohospodárskych produktov a mikro, malé a stredné podniky podnikajúce vo vidieckych oblastiach.

Poradenské služby pre oblasť poľnohospodárstva musia zahŕňať minimálne jeden z týchto prvkov:

- **dodržiavanie pravidiel krížového plnenia** ustanovených v hl. VI kap. I nariadenia EÚ č. 1306/2013;
- **poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie** stanovené v hl. III kap. 3 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013 a udržiavanie poľnohospodárskej plochy uvedené v čl. 4 ods. 1 písm. c) nariadenia (EÚ) č. 1307/2013;
- opatrenia na úrovni poľnohospodárskeho podniku, ktoré sú zamerané na **modernizáciu poľnohospodárskych podnikov, budovanie konkurencieschopnosti, odvetvovú integráciu, inováciu a trhovú orientáciu, budovanie lokálnych výrobnospotrebitel'ských reťazcov, ako aj na samotné podnikanie;**

- požiadavky vymedzené na účely vykonávania čl. 11 ods. 3 **smernice č. 60/2000/ES o vodách**;
- požiadavky vymedzené na účely vykonávania čl. 55 nariadenia (ES) č. 1107/2009, najmä dodržiavanie všeobecných zásad **integrovanej ochrany proti škodcom**;
- **normy bezpečnosti pri práci** alebo bezpečnostné normy spojené s poľnohospodárskym podnikom;
- osobitné poradenstvo pre **poľnohospodárov, ktorí prvýkrát zakladajú poľnohospodársky podnik, mladých poľnohospodárov v oblasti legislatívy, výroby, spracovania a predaja produktov a osobitné poradenstvo pre efektívne riadenie podniku.**

Poradenské služby pre obhospodarovateľov lesa musia zahŕňať minimálne príslušné povinnosti podľa:

- smernice 92/43/EHS – ochrana prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín,
- smernice 2009/147/ES (ochrana voľne žijúceho vtáctva),
- smernice 2000/60/ES (rámcová smernica o vodách).

Poradenstvo pre obhospodarovateľov lesa môže okrem povinného obsahu uvedeného vyššie zahŕňať aj problematiku ekonomickej a environmentálnej výkonnosti lesného podniku.

Poradcovia môžu podľa požiadaviek praxe poskytovať odborné rady pri plnení praktických povinností v rámci krížového plnenia a greening, informácie o ciele krížového plnenia a súvisiacich politikách, ktoré prispievajú k udržateľnému poľnohospodárstvu.

Tab. č. 1 Oblasť zamerania poradenskej služby

Rozsah opatrenia M02.1 RDR o poradenských službách	
Rovnaké domény ako pre EU-FAS	(a) KRÍŽOVÉ PLNENIE Normy pre dobré poľnohospodárske a environmentálne podmienky (GAEC) Hlava VI kapitola I nariadenia (EÚ) č. 1306/2013
	(b) VÝHODNÉ POSTUPY PRE KLÍMU A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE (kap. 3 - nar. č. 1307/2013) Diverzifikácia plodín, trvalé trávnaté porasty, ekologické oblasti
	(c) MODERNIZÁCIA FARIEM, Konkurencieschopnosť, trh, podnikanie
	(d) SMERNICA O VODE Článok 11 ods. 3 smernice 2000/60 / ES
	(e) SMERNICA O PESTICÍDOCH Osvedčené postupy pri používaní pesticídov a integrovaná ochrana proti škodcom. Článok 11 ods. 3 smernice 2000/60 / ES a článok 14 smernice 2009/128 / ES
Špecifické pre M02.1	(f) BEZPEČNOSTNÉ NORMY PRE OCHRANU PRÁCE ALEBO BEZPEČNOSTNÉ NORMY SPOJENÉ S FARMOU
	(g) POĽNOHOSPODÁRI, KTORÍ PRVÝKRÁT ZAKLADAJÚ POĽNOHOSPODÁRSKY PODNIK
	INFORMÁCIE týkajúce sa ZMENY KLÍMY, BIODIVERZITY, VODY
Špecifické pre lesné hospodárstvo	(h) problematika ekonomickej a environmentálnej výkonnosti lesného podniku
	(ch) podľa smernice 92/43/EHS (ochrana prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín), podľa smernice 2009/147/ES (ochrana voľne žijúceho vtáctva), podľa smernice 2000/60/ES (rámcová smernica o vodách)

Tabuľka 1 - rôzne oblasti vymedzujúce rozsah opatrenia M02.1 (nariadenie (EÚ) č. 1305/2013 článok 15)

Tab. č. 2 Plánovaný rozpočet na opatrenie 2 v rámci PRV 2014 – 2020 podľa fokusových oblastí

Fokusová oblasť	Oblasť zamerania poradenskej služby (kódy z tabuľky č. 1)	Počet príjemcov poradenstva	Celkové výdavky v EUR
2A Zlepšenie hospodárskeho výkonu poľnohospodárskeho podniku	(a), (c), (f)	1 337	2 005 000
2B Uľahčenie vstupu poľnohospodárom do odvetvia poľnohospodárstva, generačná výmena	(g)	250	320 000
2C Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva	(h)	100	150 000
3A Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinárskeho reťazca	(c)	50	105 000
3B Podpora riadenia rizík	(b)	50	85 000
4A Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity	(e)	532	798 000
4B Zlepšenie vodného hospodárstva	(d)		
4C Predchádzanie erózii pôdy a zlepšenie jej obhospodarovania	(b)		
4A Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity	(ch)	249	497 000
4B Zlepšenie vodného hospodárstva	(ch)		
5E Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve	(b)	25	40 000
SPOLU PLANOVANÝ ROZPOČET		2 593	4 000 000

1.2.3 Identita dodávateľov vybraných na implementáciu nariadenia o PPS

Pôdohospodárske poradenské služby sú v SR poskytované rôznymi formami:

- základné poradenstvo poskytované poľnohospodárskymi stavovskými organizáciami a zväzmi, neziskovými organizáciami prostredníctvom Národnej siete rozvoja vidieka, konzultácie ponúkané pri nákupe tovarov a služieb od podnikateľských subjektov, v lesníctve túto úlohu čiastočne plnia odborní lesní hospodári;

- odborné poradenstvo, ktoré predstavuje priamy prenos poznatkov z vedecko-výskumných pracovísk do praxe, poskytovateľom tejto úrovne poradenstva sú rezortné výskumné ústavy, vysoké školy a odborné združenia;
- individuálne poradenstvo sa zameriava na špecifické problémy žiadateľov, ktoré vyžadujú intenzívnejšiu spoluprácu poradcu, poskytovateľom sú poradcovia certifikovaní Agroinštitútom Nitra, štátny podnik;
- poskytovanie informácií prostredníctvom špecializovaných webových portálov a aplikácií.

Organizačná a výkonná úroveň je vzájomne prepojená, keďže výskumné ústavy, profesijné organizácie a združenia sú zároveň aj výkonnou zložkou, nakoľko majú certifikovaných poradcov na poskytovanie poradenských služieb. V súčasnosti v SR nie je celoplošne účinne pôsobiaca pôdohospodárska poradenská inštitúcia. Poradenské služby sú poskytované prostredníctvom súkromných právnických a fyzických osôb, vedecko-výskumných inštitúcií, samosprávnych orgánov.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR vydalo dňa 16.12.2013 poverenie č. 889/2013-100, v ktorom poveruje Agroinštitút Nitra, štátny podnik so sídlom Akademická 4, 949 01 Nitra, IČO 36858749 zabezpečením:

- vzdelávania pôdohospodárskych poradcov za oblasť poľnohospodárstva a lesníctva na programové obdobie 2014 – 2020,
- spravovania verejného portálu evidencie pôdohospodárskych poradcov na programové obdobie 2014 - 2020.

Vyššie uvedené poverenie sa vzťahuje na

- zabezpečenie vzdelávania pôdohospodárskych poradcov za oblasť poľnohospodárstva a lesníctva pre programové obdobie 2014 – 2020;
- vydávanie certifikátu poradcom oprávneným poskytovať poradenské služby v súlade s cieľom Programu rozvoja vidieka SR 2014 - 2020, opatrenie 2 Poradenské služby;
- spravovanie a aktualizáciu portálu evidencie pôdohospodárskych poradcov, ktorí sú oprávnení poskytovať poradenské služby v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 - 2020, opatrenie 2 Poradenské služby;
- poskytovanie informácií týkajúcich sa evidencie pôdohospodárskych poradcov MPRV SR a Pôdohospodárskej platobnej agentúre na základe ich požiadania,
- spoluprácu s Národným lesníckym centrom – Ústavom lesníckeho poradenstva a vzdelávania Zvolen, IČO 42001315, ktorý je v zriaďovateľskej pôsobnosti MPRV SR pri zabezpečovaní vzdelávania pôdohospodárskych poradcov za oblasť lesníctva na programové obdobie 2014 - 2020.

1.2.4 Kvalifikačné predpoklady pre výkon poradenskej služby

Poradenské služby môžu poskytovať len fyzické alebo právnické osoby, ktoré majú poradenstvo v predmete svojej činnosti. Ak poradenstvo poskytuje právnická osoba, musí mať v pracovnom alebo obdobnom pomere ľudí, ktorí sú zapísaní v centrálnom registri pôdohospodárskych poradcov. Pôdohospodársky poradca podniká na základe oprávnenia k vykonávaniu poradenských služieb, splnil podmienky odbornej spôsobilosti, absolvoval

odbornú prípravu pôdohospodárskych poradcov (vzdelávacie aktivity určené pre pôdohospodárskych poradcov - vstupná a odborná príprava alebo aktualizácia odborná príprava), získal certifikát, je bezúhonný a zaviazal sa dodržiavať etický kódex poradcu. Podľa § 22 ods. 6 zákona č. 280/2017 Z. z. žiadateľ o zaradenie do PPS musí spĺňať tieto kvalifikačné predpoklady:

- **vzdelanie:** ukončené stredoškolské vzdelanie v učebnom odbore alebo študijnom odbore so zameraním na poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, rozvoj vidieka, veterinárske vedy alebo potravinárstvo alebo vysokoškolské vzdelanie;
- **odborná prax:** najmenej 5 rokov v príslušnom odbore alebo poradenstve v poľnohospodárstve pri stredoškolskom vzdelaní alebo 3 roky praxe pri vysokoškolskom vzdelaní, najmä v poľnohospodárstve, potravinárstve, v oblasti veterinárneho lekárstva, lesníctva, práva alebo poradenstva v poľnohospodárstve.

Pôdohospodársky poradca na zaradenie do PPS, získanie profesionality a odborných kompetencií je povinný:

- predložiť žiadosť o zaradenie do PPS, prílohu žiadosti tvoria doklady preukazujúce splnenie kvalifikačných požiadaviek vrátane odbornej praxe;
- absolvovať vstupné vzdelávanie v akreditovanom vzdelávacom programe pre oblasť poľnohospodárstva v rozsahu 32 hodín a pre oblasť lesného hospodárstva v rozsahu 24 hodín;
- absolvovať odborné vzdelávanie v akreditovanom vzdelávacom programe v rozsahu minimálne 10 hodín.

Podmienkou ukončenia vstupnej prípravy je úspešné absolvovanie záverečnej skúšky, ktorá pozostáva z ústnej časti (obhajoba projektu) a písomného testu (30 otázok, požadovaná úspešnosť 80%). Riaditeľ Agriinštitútu Nitra/generálny riaditeľ NLC Zvolen menuje trojčlennú komisiu (predseda a dvaja členovia) pre záverečné skúšky pre oblasť poľnohospodárstva/lesného hospodárstva. Po úspešnom absolvovaní záverečnej skúšky absolvent vstupnej prípravy získa Osvedčenie o získanom vzdelaní s celoštátnou platnosťou a následne sa môže uchádzať o získanie odbornej spôsobilosti, a to zaradením do odbornej vzdelávacej prípravy podľa jednotlivých priorit PRV 2014 – 2020 pre oblasť poľnohospodárstva/lesného hospodárstva.

Absolvovanie odbornej vzdelávacej prípravy je možné nahradiť dokladovaním III. stupňa vysokoškolského vzdelania (PhD.) alebo dokladovaním získanej vedeckej hodnosti (doc., prof.) v príslušnom odbore, alebo dokladovaním odbornej spôsobilosti podľa osobitného predpisu (osvedčenie vydané na základe štátnej skúšky – OLH, LRM, PSL).

Podmienkou pre zápis do CRPP je úspešné absolvovanie odbornej vzdelávacej prípravy, čím sú splnené všetky podmienky certifikácie poradcu. Pred zapísaním do CRPP podpíše poradca Etický kódex poradcu. Správca registra zapíše pôdohospodárskeho poradcu do CRPP podľa jeho odbornej spôsobilosti v lehote 14 dní od splnenia všetkých predpísaných podmienok. Pôdohospodársky poradca získava Certifikát o zaradení do CRPP pre poradenské služby v súlade s požiadavkami PRV 2014 – 2020. Platnosť certifikátu je 5 rokov.

Podľa **nariadenia** EÚ č. 1306/2013 **o financovaní, riadení a monitorovaní SPP**, pôdohospodárski poradcovia zapísaní do CRPP sú povinní pravidelne sa vzdelávať.

Na účely kontroly účasti na vzdelávacích aktivitách je vytvorený bodový systém. Pôdohospodársky poradca musí dosiahnuť minimálne 100 bodov v registrovaných

vzdelávacích aktivitách počas prvých dvoch rokov platnosti certifikátu (päť rokov). Žiadna vzdelávacia aktivita nesmie byť v bodovom hodnotení započítaná dvakrát.

Pôdohospodársky poradca je povinný vzdelávacie aktivity zaregistrovať u správcu CRPP najneskôr do 7 kalendárnych dní po absolvovaní aktivity. Forma registrácie vzdelávacej aktivity je elektronikou prostredníctvom Informačného systému pre PPS.

Schéma vzdelávania pôdohospodárskych poradcov v rámci PRV 2014 – 2020

Povinné vzdelávanie				Certifikácia poradcov	Ďalšie vzdelávanie		Podmienky získania 100 bodov v prvých dvoch rokoch od vydania certifikátu
Typ vzdelávania	Vstupná príprava	Aktualizačná príprava	Odborná príprava		A	B	
Bodová hodnota	30	30	20		20	5	
Žiadateľ o zaradenie do PPS	•		•		•	•	
Z databázy poradcov		•			•	•	
Poradca					•	•	

Vysvetlivky:

A Akreditované vzdelávacie aktivity orientované v oblasti špecializácie poradcu vo forme semináru, školenia, kurzu, e-learningu a pod. Sú organizované inštitúciami poverenými vzdelávaním poradcov (Agroinštitút Nitra a Národné lesnícke centrum Zvolen). Doba trvania takejto vzdelávacej aktivity je minimálne 10 hodín. Maximálny počet bodov: 20 bodov/aktivita.

B Účasť na konferenciách s pôdohospodárskou tematikou, účasť na vzdelávacích aktivitách orientovaných v oblasti špecializácie poradcov vo forme semináru, školenia, kurzu, e-learningu a pod. Sú organizované subjektmi, ktoré majú vzdelávanie v predmete činnosti. Doba trvania takejto vzdelávacej aktivity je minimálne 10 hodín. Ďalej sa môže započítať publikačná činnosť a organizovanie rôznych podujatí ako Dni poľa, Chotár roka, Lesnícke dni, vzdelávacie aktivity organizované samotnými poradcami zapísanými do CRPP pre poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa. Minimálny počet účastníkov – 5. Maximálny počet bodov: 5 bodov/aktivita.

1.3 Implementácia PPS na Slovensku v súčasnosti

SR v plnení PRV 2014 - 2020 v rámci opatrenia 2 - Poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov a výpomoci pre poľnohospodárske podniky (ďalej len opatrenie 2) zaostáva za plánovaným čerpaním finančných prostriedkov.

Výzva v rámci podopatrenia 2.3 - Podpora na odbornú prípravu poradcov zabezpečujúca vzdelávanie a certifikáciu pôdohospodárskych poradcov bola vyhlásená Pôdohospodárskou platobnou agentúrou (ďalej len PPA) pod číslom 38/PRV/2019 dňa 14.2.2019. Rozhodnutie o schválení žiadosti o nenávratný finančný príspevok bolo zo strany PPA vydané pre Agroinštitút Nitra, štátny podnik dňa 18.6.2019 na maximálnu výšku nenávratného finančného príspevku v čiastke 129 317,13 EUR. Rozhodnutie o schválení žiadosti o nenávratný finančný príspevok pre Národné lesnícke centrum Zvolen bolo zo strany PPA vydané dňa 18.6.2019 na maximálnu výšku nenávratného finančného príspevku v čiastke 59 851,64 EUR.

K 31.12.2020 máme certifikovaných 101 poľnohospodárskych poradcov a 37 poradcov pre oblasť lesníctva.

Pôdohospodárska platobná agentúra za základe žiadosti o nenávratný finančný príspevok realizuje výber a uzatvorí zmluvu s certifikovanými poradcami na výkon poradenských služieb.

Prvá výzva na podopatrienie 2.1 – Poradenské služby zamerané na pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa bola PPA vyhlásená dňa 21.6.2019 pod číslom 39/PRV/2019 ako otvorená výzva. Indikatívna výška finančných prostriedkov určených na čerpanie činí 3 800 000 EUR. Výška nenávratného finančného príspevku na jeden projekt sa do žiadosti o nenávratný finančný príspevok určuje podľa počtu certifikovaných poradcov a podľa predpokladaného počtu poskytnutých poradenských služieb každým poradcom za jeden rok pri dodržaní nasledovných podmienok:

- maximálny počet poskytnutých služieb jedným poradcom = 10 poradenských služieb/rok,
- maximálna výška nenávratného finančného príspevku na jednu poskytnutú poradenskú službu = 1 500 EUR,
- zároveň počet prijatých poradenských služieb pre jedného prijímateľa poradenstva je obmedzený na maximálne dve za rok.

Príjemcom finančnej pomoci je poskytovateľ poradenstva (certifikovaný poradca, organizácie združujúce certifikovaných poradcov, resp. spoločnosti a organizácie zamestnávajúce certifikovaných poradcov spĺňujúcich kritériá odbornosti), ktorý je vybraný otvoreným, nediskriminačným, transparentným, hospodárnym, efektívnym, účelným a účinným spôsobom, ktorý vylučuje konflikt záujmov.

Konečnými prijímateľmi pomoci sú aktívni poľnohospodári, subjekty lesného hospodárstva, ako aj malé a stredné podniky podnikajúce vo vidieckych oblastiach.

1.3.1 Atribúty služieb implementovaných podľa nariadení o PPS

Poradenská služba financovaná prostredníctvom PRV 2014 – 2020 je oprávnená len v prípade, ak je poskytnutá v rozsahu stanovenom v katalógu poradenských služieb. Katalóg poradenských služieb je zverejnený na webovom sídle Agroinštitútu Nitra a NLC Zvolen. V rámci katalógu je zadaných 8 oblastí zamerania poradenskej služby. Každá oblasť obsahuje konkrétne poradenské produkty (služby). V tabuľke č. 3 je prehľad oblastí zamerania poradenskej služby a počet poradenských produktov v rámci príslušného zamerania. Počet poradenských produktov nie je konečný a je možné ho dopĺňovať o nové aktuálne poradenské produkty podľa požiadaviek praxe.

Tab. č. 3 Oblasti zamerania poradenskej služby

P. č.	Názov oblasti zamerania poradenskej služby	Počet poradenských produktov
1.	Rastlinná výroba	18
2.	Živočíšna výroba	19
3.	Potravinárstvo	13
4.	Ekonomika	11
5.	Výživa rastlín a pedológia	19
6.	Mechanizácia	10
7.	Lesníctvo	12
8.	Lúkarstvo a pasienkarstvo	11
	SPOLU	113

1.3.2 Financovanie služieb realizovaných v rámci PPS

Indikatívna výška finančných prostriedkov určených na čerpanie v rámci PRV 2014 – 2020 pre opatrenie 2 činí 4 000 000 EUR. V tabuľke č. 4 je znázornené členenie tejto čiastky na podopatrenia 2.1 a 2.3 a na menej rozvinuté regióny (mimo Bratislavského kraja - v stĺpci MRR) a ostatné regióny (Bratislavský kraj - v stĺpci OR).

Tab. č. 4 Výška finančných prostriedkov určených na opatrenie 2

Opatrenie	Spolu indikatívna výška finančných prostriedkov (v EUR)	Indikatívna výška finančných prostriedkov za MRR (v EUR)	Indikatívna výška finančných prostriedkov za OR (v EUR)
2.1 Poradenské služby zamerané na pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa	3 800 000	3 718 300	81 700
2.3 Podpora na odbornú prípravu poradcov	200 000	195 700	4 300
SPOLU	4 000 000	3 914 000	86 000

V tabuľke č. 5 je indikatívna výška finančných prostriedkov určených na čerpanie v rámci PRV 2014 – 2020 pre opatrenie 2 podľa zdrojov - Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (ďalej len EPFRV) a štátny rozpočet v členení na menej rozvinuté regióny (mimo Bratislavského kraja - v stĺpci MRR) a ostatné regióny (Bratislavský kraj - v stĺpci OR).

Tab. č. 5 Výška finančných prostriedkov určených na opatrenie 2 podľa zdrojov.

	Zdroj EPFRV + štátny rozpočet	Menej rozvinuté regióny (MRR)		Viac rozvinutý región/ostatné regióny (OR)	
2.1 Poradenské služby zamerané na pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa	EPFRV	75%	2 788 725	53%	43 301
	štátny rozpočet	25%	929 575	47%	38 399
SPOLU 2.1		100%	3 718 300	100%	81 700
2.3 Podpora na prípravu poradcov	EPFRV	75%	146 775	53%	2 279
	štátny rozpočet	25%	48 925	47%	2 021
SPOLU 2.3	Spolu	100%	195 700	100%	4 300
SPOLU Opatrenie 2			3 914 000		86 000

Skutočná výška čerpaných prostriedkov zatiaľ nie je z objektívnych príčin známa. Tieto údaje budú k dispozícii až po samotnej implementácii opatrenia 2 v SR. Maximálna výška prostriedkov na jednu poskytnutú poradenskú službu činí 1 500 €. V prípade, ak náklady na konkrétnu poradenskú službu presiahnu túto čiastku, rozdiel medzi konečnou cenou za poradenskú službu a čiastkou 1 500 € hradí farmár resp. obhospodarovateľ lesa.

Poradca si do nákladov spojených s poskytnutím poradenských služieb môže zahrnúť tieto položky:

- **Dopravné náklady.** Vykazovanie dopravných nákladov je formou tzv. „zjednodušených možností nákladov“, konkrétne uplatnením jednotnej sadzby na km, ktorá predstavuje položku štandardnej stupnice nákladov podľa čl. 67 ods. 1 písm. b) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013. Jednotná sadzba na km je stanovená na základe spravodlivej, nestrannej a overiteľnej metódy výpočtu (čl. 67 ods.5 písm. a) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013) na úrovni: **0,3 EUR/km.**
- **Personálne náklady** na zabezpečenie, prípravu a realizáciu aktivít vrátane odmien zamestnancov a odvodov do zdravotných poisťovní a sociálnej poisťovne. Vykazovanie osobných nákladov je formou tzv. „zjednodušených možností nákladov“, konkrétne uplatnením hodinovej sadzby, ktorá predstavuje položku štandardnej stupnice nákladov podľa čl. 67 ods. 1 písm. b) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013. Hodinová sadzba zahŕňa celkovú cenu práce a je stanovená na základe spravodlivej, nestrannej a overiteľnej metódy výpočtu (čl. 67 ods.5 písm. a) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013) na úrovni **35 EUR/hod.**
- Vykazovanie **d’alších nákladov** je na základe skutočne vynaložených a zaplatených nákladov poradcom (v zmysle čl. 67 ods.1 písm. a) nariadenia (EÚ) č. 1303/2013). Oprávnené sú len tie náklady, ktoré sú stanovené pre daný poradenský produkt v katalógu poradenských služieb. Tento bod nepokrýva náklady na vlastnú činnosť poradcu.

1.4 Záver

Pôdohospodárke poradenstvo zohráva kľúčovú úlohu, nakoľko je prierezovým opatrením v rámci PRV 2014-2020. V novom programovom období po roku 2023 očakávame, že bude opätovne kľúčovým aktérom prechádzajúcim naprieč celým strategickým plánom. V porovnaní s predchádzajúcim desaťročím sa však bude meniť spôsob zdieľania informácií. Okrem individuálneho poradenstva, seminárov a workshopov sa budú do popredia dostávať iné, nové formy poradenských služieb. Preto bude dôležité zachytiť tieto nové trendy a pretransformovať ich do pôdohospodárskej praxe.

Zoznam použitej literatúry

Koncepcia vzdelávania pôdohospodárskych poradcov na programové obdobie 2014 - 2020

Smernica o certifikácii poradcov a vedení Centrálného registra pôdohospodárskych poradcov SR. AGROINŠTITÚT NITRA, š. p. a Národné lesnícke centrum – Ústav lesníckeho poradenstva a vzdelávania Zvolen, 2019

Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky pre programové obdobie 2014 - 2020

2 Vznik a priebeh pôdohospodárskeho poradenstva

Prof. Ing. Ondrej Debrecéni, CSc.

2.1 Postavenie poradenstva v pôdohospodárstve

V zmysle nariadenia Rady (ES) č. 73/2009 z 19. januára 2009, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá režimov priamej podpory pre poľnohospodárov v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktorým sa ustanovujú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov, je každý členský štát povinný zriadiť vnútroštátny poradenský systém ponúkajúci poradenstvo poľnohospodárom. Jeho prvotným cieľom bolo zvýšenie povedomia poľnohospodárov o právnych požiadavkách EÚ, hlavne vo vzťahu ku krížovému plneniu. Z tohto aspektu sa pôvodne v rámci EÚ rozlišovali dve formy pôsobenia na farmárov:

1. **Poľnohospodársky poradenský systém**, ktorý je riadený štátom a financovaný z verejných financií. Jeho úlohou je zaručiť, aby každý poľnohospodár mohol získať a prijímať rady týkajúce sa aspoň základných požiadaviek krížového plnenia v oblasti životného prostredia, verejného zdravia, zdravia zvierat a rastlín, dobrých životných podmienok zvierat a udržiavania pôdy v dobrom poľnohospodárskom a environmentálnom stave. Poradenský systém je navrhnutý tak, aby pomáhal nielen poľnohospodárom, ktorí dostávajú platby z SPP, ale všetkým poľnohospodárom, napríklad aj špecializovaným chovateľom ošípaných, ktorí potrebujú poradenstvo o smernici o dusičnanoch a pod. Poradenský systém využíva celú škálu poradenských aktivít, ako sú semináre, školenia, publikácie v médiách (farmárska revue, Halali a pod.), poradenské príručky, letáky, informácie o legislatívnych opatreniach, nepovinné kurzy (napr. využívanie Centrálnemu systému evidencie zvierat, nové legislatívne opatrenia), povinné kurzy s vydaním osvedčenia (Prípravky na ochranu rastlín), katalógy osív a množstvo rôznych informácií, ktoré sú dôležité pre tok najnovších vecných aj legislatívnych informácií pre celú škálu poľnohospodárskych aktivít na Slovensku. Patrí sem aj prenos výsledkov vedecko-výskumnej činnosti výskumných ústavov a univerzít, odborné časopisy, vedecké a knižné publikácie, Celoslovenské dni poľa, Chovateľské dni a ďalšie aktivity. Tieto sú úplne alebo čiastočne financované z verejných zdrojov. Mnohé poradenské aktivity vykazovali rezortné výskumné ústavy, ktoré ich riešili popri hlavných výskumných činnostiach a deklarovali ich hlavne pri zdôvodňovaní rozpočtu ústavu. Samotná činnosť nebola konkretizovaná z hľadiska nákladovosti ani príjmov za vykázané práce, aj keď mnohé mali významný prínos pre poľnohospodárstvo, centrálné orgány a aj pre iné rezorty, napr. monitorovanie klimatických pomerov, ekonomické analýzy, burzové správy, výhľadové a komoditné správy a pod.

2. **Poradenské služby** zabezpečujú v zmysle Občianskeho zákonníka rôzne súkromné alebo štátne firmy, ktoré majú v predmete činnosti poradenstvo a poskytujú služby zamerané na hodnotenie a riešenie konkrétnych problémov a podnikateľských procesov farmára, resp. podniku. Pritom poskytovanie informácií o požiadavkách krížového plnenia musí byť vo vlastnom záujme zakomponované v každom konkrétnom riešení. Napr. medzi povinné prvky, ktoré musia poradenské služby zahrňovať v prvom aj druhom pilieri, sú minimálne požiadavky na používanie hnojív a prípravkov na ochranu rastlín. Poskytovanie poradenských služieb špecialistami, poradcami poradenských firiem, je možné charakterizovať **ako nezávislé poradenské služby**. Ich zameranie môže byť viac alebo menej špecializované, ale nie je

viazané na predaj konkrétnych produktov pre farmára. Tieto služby si hradí objednávateľ z vlastných zdrojov. Mnohé poradenské firmy zamestnávajú odborne veľmi zdatných poradcov, majú svoje know-how, príslušné skúsenosti v poradenskej činnosti a dobrý ohlas v radoch poľnohospodárov. Je vítané, ak sa poradcovia týchto firiem zapoja do poľnohospodárskeho poradenského systému.

Dodávateľské firmy, spravidla s väčším plošným pokrytím potrieb poľnohospodárskej činnosti - strojov, materiálov, komponentov a pod., poskytujú tzv. bezplatné poradenské služby. Tento systém poradenských služieb je možné nazvať **ako závislé poradenské služby**. Poradenstvo poskytujú ako súčasť svojej marketingovej stratégie predaja – napr. výrobcovia krmných zmesí poskytujú poradenstvo vo výžive zvierat, výpočty krmných dávok a dodávku zmesí a komponentov, dodávatelia chémie pre ochranu rastlín poskytujú poradenstvo pre voľbu stratégie ochrany a použitia a tiež dodávku konkrétnych chemických prostriedkov, podobne aj dodávatelia osív, hnojív, strojov, technologických zariadení a pod. Prakticky všetci dodávatelia produktov a zariadení pre potreby poľnohospodára ponúkajú v súčasnosti bezplatný poradenský systém, ktorý je podmienený dodávateľsko – odberateľskými vzťahmi s klientom. Uvedené firmy často disponujú odborne veľmi zdatnými poradcami, ktorí sú systematicky vzdelávaní v materských firmách v zahraničí, alebo zahraniční odborníci robia na ich podporu prednáškové pobyty na Slovensku. Svoju odbornosť využívajú pre vmanipulovanie zákazníkov na nákup produktov vlastnej firmy. Záujmy zákazníka sú sekundárne, aj keď ich rady bývajú väčšinou dobré, často zamlčujú lepšie riešenia, ktoré sú v podnikateľskom prostredí k dispozícii, resp. zvyhodňujú kvalitu vlastných produktov. Ak skončí obchod, skončí aj bezplatné poradenstvo.

2.2 Vznik súčasného poľnohospodárskeho poradenského systému na Slovensku

V priebehu rokov 2013 až 2020 farmári v EÚ začali požadovať nové témy poradenstva a pomoc v širokom spektre problémov - od ekonomických a výrobných záležitostí cez ekologické problémy až po ochranu prírody. V týchto požiadavkách sa prelínajú pôvodne diferencované úlohy poradenského systému s poradenskými službami. To kladie nové nároky na kvalifikáciu poradcov, ktorí musia byť na jednej strane špecializovaní na konkrétnu oblasť farmárskej činnosti, na druhej strane pri predkladaní poradenských projektov musia v nich presadzovať požiadavky na všetky okolnosti a podmienky trvalej udržateľnosti v zmysle krížového plnenia. Tie sú značne komplikované a rozsiahle. Je to napríklad norma na ochranu trvalých pasienkov, norma striedania plodín a medziplodín, minimálny štandard pôdneho pokryvu, znížené obrábanie pôdy podľa minimálneho štandardu obhospodarovania pôdy, štandardy hospodárenia s rezíduami plodín, štandardy udržiavania pôdnych organických látok, záležitosti a požiadavky podľa smernice o dusičnanech týkajúce sa aplikácie a skladovania hnoja, požiadavky na životné prostredie zvierat, bezpečnosť potravín a iné. Všetky tieto požiadavky stanovujú limity pre postupy, ktoré majú vplyv na emisie skleníkových plynov na úrovni poľnohospodárskeho podniku. Podobne je tomu vo všetkých oblastiach hospodárenia na pôde, vrátane prvovýroby živočíšnych produktov.

Kombinované požiadavky na poradenstvo v oblasti dodržiavania noriem krížového plnenia aj poradenstvo v ostatných – biologických, ekonomických, organizačných a technologických aspektoch pôdohospodárskej produkcie – kladú vysoké nároky na kvalifikáciu poradcu a jeho praktické skúsenosti v danej oblasti produkcie. V tomto smere bude potrebné orientovať vzdelávanie poradcov nielen na teoretickú prípravu, ale aj na získavanie praktických poznatkov a skúseností. To predpokladá zmenu systému vzdelávania a certifikácie poradcov a v budúcnosti bude potrebné, aby sa poradenské činnosti profesionalizovali. Získanie progresívnych poznatkov a poradenských postupov bude potrebné podporiť zabezpečením odborných pobytov na zahraničných poradenských inštitúciách, ale aj účasťou poradcov na odborných podujatiach na Slovensku, ako sú Dni poľa, semináre chovateľských zväzov a výrobných združení, zväzu prvovýrobcov mlieka, resp. spracovateľov mäsa, pestovateľských zväzov a tiež vedeckých a odborných podujatí organizovaných NPPC a univerzitami. Obzvlášť dôležitá bude spolupráca poradenských organizácií na medzinárodnej úrovni.

Na Slovensku sa v priebehu posledných 10 rokov vyvíjal poradenský systém v podobne neujasnenej forme ako v celej EÚ. Pokusy o rozbehnutie systému skončili krátko po ich otvorení z dôvodov koncepcnej neujasnenosti a evidentnej snahy nekalým spôsobom získať financie zo strany niektorých poradcov, resp. aj farmárov. Systém neumožňoval kontrolu plnenia cieľov a nutných nákladov na poradenskú službu. Nebolo jasné, či by bolo lepšie z prostriedkov PRV priamo podporovať farmárov, ktorí budú platiť poradcov, alebo sa majú financovať poradcovia, pričom sa zmenia v materiáloch EÚ definovaní oprávnení príjemcovia. Problémy boli tiež v spôsobe určenia proporcionality medzi cenou poradenskej služby, hodnotou jej obsahu a spôsobom jej vykazovania. Obsahovo sa prelínali poradenské produkty poradenského systému s produktmi poradenských služieb. Veľkým problémom bola skutočnosť, že veľkí producenti, ktorí boli dobre vybavení odborníkmi, či už vo výrobnej alebo ekonomickej sfére, poradenstvo nevyhľadávali a keď, tak hlavne v právnej či daňovej oblasti. Malí farmári, prevažne bez odborného vzdelania, poradenstvo nevyhľadávali z finančných dôvodov alebo z obavy zložitej administratívy, nutnosti viesť účtovníctvo, evidenciu produkcie, dokladovanie a pod. Z radov veľkých, často úspešných farmárov /podnikateľov/, ktorí čerpali odborné poznatky zo vzorov v zahraničí, neboli v registri poradcov k dispozícii odborníci pre konkrétne progresívne poradenstvo. Tí sa väčšinou grupovali z mladých pracovníkov univerzít alebo výskumných ústavov, prípadne aj z radov agilných zamestnancov poradenských firiem bez odbornej praxe. Skúsení a úspešní farmári sa ako potenciálni poradcovia nechceli angažovať, či už z dôvodu ochrany svojho know – how, alebo aj z dôvodu plného zaťaženia vo vlastnej firme. Finančné ocenenie poradenskej práce nebolo dostatočnou motiváciou pre angažovanie sa v zložitých administratívnych podmienkach poradenskej činnosti.

Z uvedených dôvodov bola v roku 2016 vypracovaná nová koncepcia poradenstva v pôdohospodárstve, ktorá mala ambície relatívne jednoducho vyriešiť a odstrániť nedostatky predchádzajúcich modelov. Koncepcia bola realizovaná v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Po prijatí zákona č. 280/2017 Z.z. o poskytovaní podpory a dotácie

v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka bola koncepcia modifikovaná podľa tohto zákona. Postavená je na nasledovných princípoch:

1. Potenciálni poskytovatelia poradenských služieb, poprední odborníci poľnohospodárskej praxe, vedy, univerzít, poradenských organizácií, spĺňajúci kritériá poradenského systému, boli vyzvaní k vypracovaniu návrhu poradenských produktov, ktoré sú schopní ponúknuť pre jednotlivé typy pôdohospodárskych činností na úrovni malých a stredných podnikov.

2. Navrhované produkty museli obsahovať zameranie poradenskej činnosti, konkrétne ciele, rozsah prác vo vecnom vyjadrení a v predpokladanej potrebe práce, plánované prínosy pre farmára a spôsob kontroly splnenia cieľov. To znamená, že ponúkané produkty museli byť konkrétne definované s uvedením ich obsahu a ceny, ako je to obvyklé pri všetkých tovaroch a službách. Zameranie každého produktu muselo byť orientované na dosiahnutie cieľov minimálne jednej fokusovej oblasti jednotlivých priorít PRV SR 2014 - 2020.

3. Obsah a rozsah odbornej náplne poradenských produktov bol upravený tak, aby jeho hodnota nepresiahla 1 500 EUR, čo je v zmysle nariadenia Komisie (EÚ) maximálna cena poradenskej služby pre jedného farmára. Niektoré poradenské produkty (ambulantný systém poradenstva) predpokladajú opakované návštevy poradcu u farmára s cieľom konzultácie alebo odborného dozoru pri implementácii poradenského produktu. V takom prípade môže byť časový rozsah výkonu práce poradcu väčší, ako pripúšťa prepočet štandardnej ceny pracovnej hodiny do limitu 1 500 EUR. Je na dobrovoľnom zvážení poradcu, či bude realizovať produkt aj za cenu nižšej hodinovej sadzby s cieľom budovať si reputáciu dobrého odborníka a poradcu. Iné poradenské produkty môžu mať rozsah práce a nutných nákladov nižší, ako je limit, v takom prípade bude refundovaná suma v zmysle plánovaného rozsahu poradenského produktu v ŽoP.

4. Aby bolo možné zjednodušiť systém financovania poradenskej činnosti a vyhnúť sa komplikovaným, resp. špekulatívnym výkazom odpracovaných hodín, hodnota produktu je vopred stanovená už pri zaradení produktu do katalógu produktov. Preto všetky navrhnuté produkty prešli cez oponentské konanie, ktoré zabezpečili za každú oblasť dvaja skúsení a uznávaní odborníci v danej oblasti so skúsenosťami v riadení výroby a v poradenskej činnosti, navrhnutí MPRV SR. Oponenti sa vyjadrili k aktuálnosti produktu, jeho rozsahu a adekvátnosti finančného ohodnotenia a k využiteľnosti a užitočnosti produktu pre oprávnených užívateľov. Po doplnení, resp. úprave produktov, boli produkty predložené Monitorovaciemu výboru PRV 2014 - 2020, ktorý predložil svoje stanoviská k zameraniu, obsahu, forme a finančnému ohodnoteniu jednotlivých produktov a následne katalóg poradenských produktov schválil.

Poradenské produkty boli vypracované pre 8 oblastí podnikania v pôdohospodárstve: 1. Rastlinná výroba, 2. Živočišna výroba, 3. Potravinárstvo, 4. Ekonomika, 5. Výživa rastlín a pedológia, 6. Mechanizácia, 7. Lesníctvo, 8. Lúkarstvo a pasienkarstvo. Schválené poradenské produkty boli zaradené do Katalógu poradenských produktov a zverejnené sú na stránke www.agroporadenstvo.sk a tiež aj na stránke Agroinštitútu Nitra, štátny podnik www.agroinstitut.sk. Každý certifikovaný poradca si vybral poradenské produkty, ktoré chce poskytovať. Každý poradenský produkt je podrobne popísaný v katalógu produktov a pri každom produkte sú uvedené mená certifikovaných poradcov, ktorí tento produkt poskytujú (ponúkajú). Záujemcovia o poradenstvo môžu postupovať aj opačne. Vyberú si meno certifikovaného poradcu a pri každom mene sú zverejnené poradenské produkty, ktoré

príslušný poradca zastrešuje. Centrálny register pôdohospodárskych poradcov SR spravuje Agroinštitút Nitra, štátny podnik.

5. Zájemcovia, ktorí chcú poskytovať poradenské služby, musia prejsť procesom vzdelávania a obhajoby vypracovaného projektu pre konkrétnu farmu, pričom projekt musí vychádzať z konkrétneho poradenského produktu zverejneného v katalógu poradenských produktov. Projekt a jeho obsah musia obhájiť pred trojčlennou odbornou komisiou, zloženou z odborníkov praxe a vedy. Na základe splnenia všetkých podmienok sú zapísaní do Centrálného registra pôdohospodárskych poradcov SR.

6. Katalóg poradenských produktov, ako aj Centrálny register pôdohospodárskych poradcov nie je definitívny a priebežne sa bude dopĺňať. Budú vyradené produkty, o ktoré nie je záujem. Vplyvom zmeny v podnikateľskom prostredí v oblasti pôdohospodárstva (napr. zmena podmienok trhu) alebo zmeny legislatívy (napr. zavedenie nových technológií pre prispôsobenie sa klimatickým zmenám a pod.) bude potrebné schváliť nové produkty. Oprávnení prijímatelia poradenskej služby, t.j. farmári, malé a stredné podniky pôsobiace v pôdohospodárstve, vstúpia do vzťahu s certifikovaným poradcom, resp. poradenskou firmou zamestnávajúcou certifikovaných poradcov, a dohodnú realizáciu poradenskej služby z Katalógu poradenských produktov.

7. Poradenské služby môžu poskytovať len certifikovaní poradcovia, ktorí sú zaradení do Centrálného registra pôdohospodárskych poradcov SR. Certifikovaní poradcovia môžu podnikáť na základe živnosti alebo ako zamestnanci súkromných poradenských firiem či univerzít, alebo výskumných ústavov. Do úvahy pripadajú tiež certifikovaní poradcovia z profesijných združení a poľnohospodárskej komory. Finančný príspevok na poradenstvo je poskytovaný oprávneným príjemcom – aktívnym farmárom a mikro-, malým a stredným podnikom podnikajúcim v pôdohospodárstve - prostredníctvom poskytnutia poradenskej služby. Poskytovateľ poradenskej služby (individuálny poradca, poradenská inštitúcia) má na základe ŽoP refundované náklady na poradenskú službu od PPA na základe zmluvy o poskytovaní nenávratného finančného príspevku v rámci PRV 2014 – 2020.

8. Prijímateľ pomoci, ktorý si vypracovanie poradenskej služby objedná, nie je povinný realizovať získaný projekt. Môže ho využiť ako informačný zdroj o možnostiach v danom smere podnikania, o situácii na trhu, o predpokladoch svojej farmy (podniku) pre konkrétnu alebo pripravovanú koncepciu produkcie atď. V prípade, že sa rozhodne implementovať predložený projekt, môže sa s poradcom dohodnúť o ďalšej spolupráci na základe osobitej dohody (dohody o vykonaní práce, objednávky a pod.) nad rámec predloženej poradenskej služby.

2.3 Proces poradenstva

Poradenský proces zahŕňa postupy pri vyhľadávaní klienta, stanovenie cieľov poradenstva, dohodnutie obsahu poradenskej služby a postupov pre ich dosiahnutie. Nakoľko súčasný systém poradenstva na Slovensku plní kombinovanú funkciu poradenského systému orientovaného na presadzovanie zásad Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ a poradenských služieb napomáhajúcich farmárovi racionalizovať, optimalizovať, rekonštruovať či revitalizovať jeho podnikateľský zámer, poradca musí v kontakte s farmárom a pri vypracovaní poradenského projektu využívať metódy ovplyvňujúce myslenie a konanie

farmára. Farmár si musí osvojiť chápanie svojho podnikania nielen z aspektu ziskovosti svojej činnosti, ale aj z aspektu zásad vytvárania predpokladov pre udržateľné formy poľnohospodárskej výroby, k čomu je vedený tiež podmienkami získania podporných prostriedkov z európskych či domácich zdrojov.

2.3.1 Poradca a jeho úlohy

Poradca je človek, ktorý určitým spôsobom ovplyvňuje ďalšie osoby či organizácie, pričom nemá priamu moc na uskutočnenie potrebných zmien a implantáciu navrhovaných postupov – tú má manažér, podnikateľ /Block, 2007/. Podľa Kadlečíkovej a kol. /2017/ je poradca kvalifikovaný špecialista, ktorý nezávislým a objektívnym spôsobom pomáha podnikom alebo jednotlivcom identifikovať a analyzovať problémy, formuluje odporúčania na odstránenie problémov, prípadne sa podieľa na implementovaní navrhnutých riešení, ak je o to požiadaný.

Poradca, ktorý pracuje so zákazníkom, by si mal uvedomiť, že sa púšťa do náročnej úlohy a že jeho kompetencie a schopnosti nie sú neobmedzené. Je nositeľom istých hodnôt a vedomostí, ale sústavne sa musí systematicky vzdelávať v danej oblasti, sledovať medzinárodný vývoj a zo styku so zákazníkom každodenne získava nové skúsenosti, pričom využíva svoje skúsenosti zo styku s predchádzajúcimi klientmi. Jeho vedomosti by mali byť vždy výrazne pred skúsenosťami klienta. Poradca musí mať zmysel pre etiku a schopnosť komunikovať s klientom. Jeho významnou prednosťou pri komunikácii je jeho odborná reputácia, ktorá je zdieľaná v spoločnosti farmárov. Veľmi oceňovaná je schopnosť poradcu presvedčiť farmára, že uprednostňuje záujmy pred svojimi vlastnými.

Požiadavky na schopnosti poradcu definujú autori Kadlečíková a kol. /2017/ nasledovne:

a/ požiadavky na intelektuálne schopnosti

– schopnosť učiť sa s ľahkosťou a rýchlo, schopnosť sledovať, zbierať a vyhodnocovať fakty, rýchlo sa orientovať v tabuľkách a grafických znázorneniach, mať logický úsudok a vedieť pochopiť súvislosti medzi javmi a faktami, schopnosť syntetizovať a zovšeobecňovať, mať dobre rozvinutú predstavivosť a originálne myslenie;

b/ požiadavky na komunikačnú schopnosť

– rešpektovať druhých ľudí a ich názory, schopnosť predvídať a hodnotiť reakcie ľudí, ľahko nadväzovať kontakty s ľuďmi, schopnosť pôsobiť vierohodne a získať si rešpekt, vystupovať slušne a používať primeraný jazyk, schopnosť komunikovať, presvedčať a motivovať, schopnosť počúvať a podeliť sa so svojimi poznatkami, prejavovať svoju autoritu a nenúteným spôsobom ľudí učiť;

c/ intelektuálne schopnosti a emocionálna vyspelosť

– schopnosť odolávať stresom a napätým situáciám, ovládať sa v každej situácii, byť flexibilný a adaptabilný na vývoj situácie, byť iniciatívny, ale nevyjadrovať osobnú motiváciu pre riešenie problémov, prejavovať potrebnú mieru sebaistoty;

d/ schopnosť etického konania

– byť čestný, ochotný pomáhať druhým, uvedomovať si svoje limity, schopnosť pripustiť si chyby a omyly.

2.3.2 Metódy poradenstva

Ak chce vláda zmeniť niektoré stránky správania sa podnikateľov, často uplatňuje ekonomické nástroje ako napr. dotácie, ale aj daňové zákony. Často ich však kombinuje s poradenskými metódami. Medzi metódy poradenstva, ktoré ovplyvňujú správanie jednotlivca, sa zaraďujú nasledovné:

1. Zavedenie povinnosti

Povinnosť sa presadzuje prostredníctvom authority, kde poradca v mene zastúpenia štátnej moci núti cieľovú osobu v mene legislatívnych nariadení, aby niečo urobila. Vyžadovanie plnenia predpokladá nasledovné podmienky:

- a/ žiadateľ povinnosti (poradca) musí mať dostatočnú moc,
- b/ musí vedieť, ako dosiahnuť cieľ,
- c/ musí byť schopný skontrolovať príslušnú osobu, či sa správa podľa jej pokynov.

V relatívne krátkom čase sa týmto spôsobom dá zmeniť správanie mnohých ľudí. Táto metóda je založená na sankciách, preto nevyhovuje v tom prípade, keď sa vyžaduje iniciatíva ľudí. Využíva sa v podmienkach získania platieb v pôdohospodárstve, ale aj napr. v zdravotníctve, v doprave, pri ochrane pôdy pred eróziou či pri ochrane vody.

2. Ponuka výmeny

Tovary alebo služby si vymieňajú dva subjekty na základe obchodu. Hodnota tovaru, ktorý ponúka poradca, nie je absolútna. Závisí jednak od ponuky, pričom je dôležité, akú odbornú povest' a referencie v okruhu užívateľov má ponúkajúci, a tiež od dopytu, pričom kritériom je odkázanosť kupujúceho a využiteľnosť ponúkaného tovaru (služby). Podmienky k tomu, aby došlo k úspešnej obchodnej výmene, sú všeobecne platné:

a/ Obchod je vzťah, ktorý má dve nevyhnutné strany, pričom každá strana výmenného procesu musí považovať výmenu za výhodnú pre seba. Ak má niektorá strana pocit alebo zistí skutočnosť, že vzťah je pre ňu nevýhodný, vzťah sa ukončuje.

b/ Každá zo zúčastnených strán má služby alebo tovar, ktorý požaduje druhý účastník procesu výmeny (poradenskú službu, resp. peniaze).

c/ Výmena sa môže uskutočniť len vtedy, ak je garancia, že obidve strany si splnia svoj záväzok v dohodnutom termíne. Záruka môže byť v zmluvnom vzťahu alebo vo vzájomnej dôvere.

d/ Výmena nemusí byť vždy čestná a efektívna. Často má jedna alebo aj obidve strany tendenciu poskytnúť za tovar tak málo, ako sa len dá. Vyjednávanie sa uplatní na začiatku vytvorenia obchodného vzťahu a priebežne sa prehodnocuje. Stále však platí bod a/.

e/ Poradenstvo upozorní aj na nevýhody či úskalia niektorých obchodných transakcií.

V súčasnom systéme poradenstva na Slovensku poradca využíva obidva spôsoby ovplyvňovania myslenia farmárov. Na jednej strane presadzuje a radí, ako implantovať legislatívne povinnosti vyplývajúce z SPP EÚ a SR, a aj preto je jeho činnosť financovaná zo zdrojov PRV. Na druhej strane ponúka spôsoby a postupy riešenia podnikateľského zámeru užívateľa, ktoré budú efektívnejšie a konkurencieschopnejšie, čo je pridanou hodnotou poradenského systému.

2.3.3 Formy ovplyvňovania prijímateľa poradenstva

Všeobecne sa pri poradenských procesoch používajú nasledovné formy ovplyvňovania prijímateľa poradenstva a formy poskytnutia pomoci:

A. Poskytnutie rady

Poskytuje sa pri riešení určitého problému. Poradca ju môže poskytovať len vtedy, keď:

- vie dosť o agropodnikateľovej situácii, má primerané informácie a skúsenosti, aby správne vystihol daný problém;
- agropodnikateľ dôveruje, že mu poradca pomôže;
- agropodnikateľ má k dispozícii dostatočné prostriedky, aby zrealizoval radu poradcu.

Poradca je zodpovedný za kvalitu svojej rady, za ktorú zodpovedá svojou odbornou povest'ou.

B. Otvorené ovplyvňovanie vedomostí a postojov agropodnikateľa

Táto forma sa používa vtedy, keď poradca:

- je presvedčený o tom, že agropodnikateľ si svoje problémy nevyrieši sám;
- si myslí, že agropodnikateľ dokáže zvládnuť riešenie problému, ak bude mať viac vedomostí;
- je pripravený zozbierať viac informácií a presvedčivo predložiť agropodnikateľovi kvalitnejšie informácie, aby zmenil svoje postoje;
- disponuje určitými informáciami a poznatkami (alebo vie, ako sa k nim dostať), ktoré napomôžu lepšie riešiť problém agropodnikateľa;
- môže uplatniť vzdelávacie metódy k tomu, aby bol poznatok odovzdaný, resp. aby sa zmenili postoje agropodnikateľa;
- je pripravený spolupracovať.

Touto metódou sa dosahuje dlhodobá zmena správania agropodnikateľa a často aj zmena orientácie riešenia problémov či zmena podnikateľského zámeru.

C. Manipulácia

Je zámerné nepriame navedenie myslenia agropodnikateľa v požadovanom smere. Pritom v procese musí byť prioritne deklarovaný záujem agropodnikateľa. Postupy a ciele musia byť premyslené tak, aby manipulovaný objekt zdanlivo z vlastného presvedčenia zmenil svoje postoje. Často sa stáva, že agropodnikateľ musí byť vmanipulovaný do riešenia, ktoré je pre neho výhodnejšie, ale jeho spôsob vnímania problému mu nedovolí uplatniť navrhované efektívnejšie postupy.

Manipulácia sa uplatňuje vtedy, keď z poznatkov a skúseností poradcu vyplýva nutná zmena, pričom podnikateľ ju nedoceňuje, resp. nepovažuje za nutnú. Podmienkou jej uplatňovania v poradenstve je, že

- sme presvedčení o tom, že treba zmeniť správanie agropodnikateľa určitým smerom;
- predpokladáme, že nie je nevyhnutné či dokonca je neželateľné, aby agropodnikateľ uskutočnil svoje pôvodné vlastné rozhodnutia;
- sú uplatňované techniky ovplyvňujúce agropodnikateľa bez toho, aby si toho bol vedomý;
- agropodnikateľ neoponuje voči tomu, aby bol takýmto spôsobom ovplyvňovaný;
- poradca nepreberá zodpovednosť za dôsledky realizácie svojich návrhov.

Agropodnikateľ uskutoční zmeny sám na základe zváženia návrhov a argumentov poradcu. Poradca musí mať na zreteli ten najúprimnejší záujem agropodnikateľa a neuprednostňovať svoj vlastný záujem. Avšak mnohé spoločnosti v rámci poradenskej činnosti uprednostňujú svoj vlastný záujem.

Úlohou poradenstva je upozorniť na slabé stránky niektorých krokov agropodnikateľa pre dosiahnutie cieľov, napr. finančných úverov či marketingu firiem zabezpečujúcich predaj hnojív, ochranných prostriedkov, krmív, techniky a pod.

D. Poskytnutie alebo sprostredkovanie prostriedkov

V rámci nezávislých poradenských služieb firiem, ktoré podnikajú na základe občianskeho zákonníka, je možné, že poradenská firma má prostriedky na dočasné poskytnutie prostriedkov z verejných zdrojov (napr. verejné fondy neziskových organizácií a pod.) za určitých známych podmienok na dosiahnutie požadovaných cieľov. Nejde pri tom o podieľanie sa na podnikateľských aktivitách podnikateľa. Táto metóda môže byť uplatnená za predpokladu, že agropodnikateľ chce dosiahnuť určitý cieľ, ktorý považuje za vhodný, ale nemá k dispozícii prostriedky k dosiahnutiu tohto cieľa alebo nechce podstúpiť riziko s ich využívaním. Poradca má možnosť tieto prostriedky dočasne alebo natrvalo sprístupniť farmárom. Poskytnutie prostriedkov môže byť prechodným opatrením k motivovaniu agropodnikateľa, aby pristúpil k inováciám.

Častejšou formou býva pomoc pri sprostredkovaní prostriedkov pre agropodnikateľa. Táto pomoc je oficiálnou formou poradenskej aktivity a je zameraná na orientovanie agropodnikateľa na existujúce možnosti poskytovania platieb z prostriedkov eurofondov, PRV alebo štátnej podpory. Poradcovia môžu poskytnúť podnikateľovi prehľad možností získania uvedených prostriedkov, vypracovať žiadosti v rámci výziev PPA na získanie platieb, dotácií, vypracovať projekty monitorovania plnenia podmienok na poberanie získaných platieb alebo žiadosti o úvery.

E. Poskytnutie služieb

Jedná sa o vykonanie služby namiesto agropodnikateľa, ako sú rôzne rozbory a analýzy. V súčasnom systéme poradenstva môže byť táto služba súčasťou poradenského produktu, kedy sú nevyhnutné analýzy realizované v rámci nákladov na poradenský produkt a poradca disponuje možnosťou urobiť alebo zabezpečiť tieto služby. Pritom platí, že poradca disponuje poznatkami alebo prostriedkami, ktoré dokážu zabezpečiť úlohu lacnejšie alebo efektívnejšie a súhlasí s názorom agropodnikateľa, že túto úlohu je potrebné urobiť. Niektoré služby môže poradca ponúknuť aj nad rámec poradenského produktu, pričom jej vykonanie je podmienené výhodnosťou pre agropodnikateľa a dobrovoľným zmluvným vzťahom pre vykonanie služby nad rámec poskytnutia poradenstva. V širokom rozsahu poskytujú služby v rámci tzv. závislého firemného poradenstva dodávateľské organizácie ako súčasť svojej marketingovej stratégie predaja. Ich poradenstvo je viazané na dodávateľsko-odberateľské vzťahy s klientom, kde uprednostňujú riešenia prostredníctvom vlastných produktov.

2.4 Priebeh poradenského procesu

Pri analyzovaní priebehu poradenského procesu je nutné rozlišovať, či ide o nezávislú poradenskú službu poradenskej organizácie, ktorá podniká v rámci Obchodného zákonníka,

alebo o dodanie poradenského produktu v zmysle § 22 zákona č. 280/2017 Z.z. o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka. Pôdohospodársky poradenský systém je tu definovaný ako systém poradenských služieb pre poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, ktorým sa zabezpečuje prenos výsledkov vedy a výskumu do praxe s cieľom zlepšiť hospodárenie poľnohospodárskych podnikov a podnikov lesného hospodárstva pri súčasnom dodržaní požiadaviek na trvalo udržateľné poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo.

Pre poskytnutie poradenskej služby nezávislou organizáciou definujú autori Kadlečíková a kol. /2017/ nasledovné všeobecné fázy poradenského procesu:

1. Vstup do poradenského procesu
 - 1.1 Počiatočné kontakty, predbežná diagnóza problémov
 - 1.2 Plán zákazky
 - 1.3 Poradenská zmluva
2. Diagnóza – koncepčný rámec
 - 2.1 Identifikovanie problémov a skutočného stavu
 - 2.2 Zdroje, spôsob a metódy analýzy faktov
 - 2.3 Zásady SWOT analýzy pre koncepčné riešenie problémov
3. Plánovanie akcie
 - 3.1 Hľadanie predstáv o možných riešeniach
 - 3.2 Vytypovanie obmedzení a možností klienta pre jednotlivé riešenia
 - 3.3 Predloženie návrhu a časového harmonogramu riešenia klientovi
 - 3.4 Úloha poradcu pri implementácii a stanovenie kontrolných bodov riešenia
4. Implementácia
 - 4.1 Kontrola harmonogramu realizácie a postupnosti krokov pri implementácii
 - 4.2 Možnosti inovácie a korekcie plánovaných postupov a cieľov
5. Ukončenie
 - 5.1 Zhodnotenie prínosov poradenských aktivít
 - 5.2 Záverečná správa

Pre poskytnutie poradenského produktu v rámci Pôdohospodárskeho poradenského systému je nutné jednotlivé fázy poradenského procesu usmerniť v zmysle hore uvedeného zákona č. 280/2017 Z.z., opatrenia 2 - Poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov a výpomoci pre poľnohospodárske podniky v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka a v zmysle podmienok výzvy č. 39/PRV/2019 na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok z PRV SR 2014 – 2020 pre **Opatrenie 2, podopatrenie 2.1. – Poradenské služby zamerané na pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa.**

Poradenský proces má v systéme poradenstva v zmysle uvedených legislatívnych podmienok niektoré fázy zjednodušené, resp. sú definované samotným systémom poradenstva. Definované sú napr. ponúkané poradenské produkty z hľadiska ich cieľov, obsahu, rozsahu aj ceny. Jednoznačne sú definovaní potenciálni oprávnení užívatelia poradenstva a podmienky pre získanie podpory na poradenský produkt. Definovaní sú poradcovia, ktorí sú oprávnení jednotlivé poradenské produkty poskytovať. To výrazne uľahčuje proces vyhľadávania poradenských vzťahov a dohodnutia podmienok dodania poradenskej služby. Aj napriek tomu

systém poskytuje široké pole pôsobnosti agropodnikateľovi (ďalej len farmár) aj poradcovi pri konkrétnej špecifikácii poradenského produktu pre dané výrobné podmienky, špecializáciu a rozsah plánovaných aktivít a pod. Značnú voľnosť výberu má farmár aj pri voľbe poradcu, kde si môže na základe svojich skúseností alebo referencií voľne vyberať poradcu zo skupiny poradcov uvedených v Centrálnom registri poradcov pre danú oblasť.

2.4.1 Charakteristika jednotlivých fáz procesu poradenstva

1. Fáza - Vstup do poradenského vzťahu

a/ Kontakt

Vznik poradenského vzťahu je podmienený stretnutím, resp. vyhľadaním sa dvoch strán procesu. Na jednej strane je farmár, ktorý potrebuje poradenstvo v určitej oblasti svojho podnikania, na druhej strane je poradca, ktorý ponúka svoje služby prostredníctvom Katalógu poradenských produktov. Stretnutie týchto dvoch subjektov môže byť iniciované z oboch strán. V zabehnutom poradenskom systéme je prirodzené, že farmár vie o ponuke poradenského systému a v prípade potreby si vyhľadá požadovaný poradenský produkt v katalógu poradenských produktov na stránke Agroporadenstva Nitra, štátny podnik: www.agroporadenstvo.sk. Pri každom produkte má možnosť získať v Centrálnom registri poradcov aj zoznam poradcov špecializovaných na danú oblasť s kontaktnými údajmi. Pri rôznych vzdelávacích a propagačných podujatiach, ako sú výstavy, Dni poľa, školenia, semináre, ale aj v dennej a odbornej tlači je nutné informovať podnikateľskú verejnosť o existencii poradenského systému a možnostiach jeho využívania. Zo strany poradcu je tiež možné pri rôznych príležitostiach stretnutia s farmármi využiť osobné kontakty na ponuku svojich služieb, najmä ak má poznatky o problémoch farmára. Marketingové nástroje sa pri ponuke poradenských aktivít uplatňujú rovnako ako pri každom inom tovare.

V prípade, že dôjde k stretnutiu oboch strán budúceho poradenského vzťahu na základe prvých informácií o oblasti podnikania a okruhu problémov, ktoré potrebuje farmár riešiť, môže vzniknúť predbežná ústna dohoda o budúcej spolupráci. Z pohľadu farmára tu zohráva úlohu osobnosť poradcu, jeho presvedčivosť, vystupovanie a jeho odborná povest' alebo informácie o jeho predchádzajúcich pôsobeniach v iných podnikateľských subjektoch. V prípade, že sú oboje strany naklonené spolupráci, dohodnú si termín a miesto budúceho oficiálneho stretnutia (najlepšie priamo v poľnohospodárskom podniku).

b/ Prvé oficiálne stretnutie

Prvé oficiálne stretnutie pred uzavretím zmluvy o dodaní poradenskej služby sa uskutoční na tvári miesta za účasti farmára, resp. štatutárneho zástupcu podniku a zodpovedného pracovníka za daný úsek výroby. Na tomto stretnutí sa prijme záväzné rozhodnutie o vzniku budúceho poradenského vzťahu.

Cieľom prvého oficiálneho stretnutia je z pohľadu poradcu detailne sa oboznámiť s typom a rozsahom problému, ktorého riešenie má poradca navrhnúť. Okrem toho spoznáva, akú naliehavosť má riešenie daného problému pre farmára alebo podnik, aká je motivácia farmára a jeho snaha riešiť problém. Dôležité je oboznámenie sa s pokusmi alebo spôsobmi riešenia, ktoré farmár doteraz podnikol, ďalej s úspešnosťou farmárových riešení, prípadne s príčinami neúspechu. Poradca by sa mal na stretnutie pripraviť tak, že sa z dostupných zdrojov oboznámi

stručne s históriou podniku, jeho činnosťami, podmienkami pre dané podnikanie, konkurenciou v regióne, trhom a odbytom.

V tejto etape začína skutočná práca s klientom. Zahŕňa stretnutie s klientom, jeho privítanie a prvý rozhovor:

- prvé stretnutie dáva príležitosť získať zákazníkovu dôveru a urobiť na neho priaznivý dojem;
- poradca zhromažďuje základné orientačné údaje o zákazníkovi;
- poradca by mal podnecovať zákazníka, aby hovoril hlavne on a podrobne špecifikoval svoje predstavy o riešení problému;
- mal by vytvoriť atmosféru dôvery a rovnocennosti;
- mal by získať informácie o tom, prečo klient prišiel a aké sú jeho očakávania, zistiť motiváciu klienta pre spoluprácu, poskytnúť informácie;
- aby mohol poradca objednávku začať, musí presne vedieť, čo od neho zákazník očakáva. Preto v priebehu úvodných stretnutí poradca povzbudzuje zákazníka, aby povedal čo najviac o tom, ako on sám vidí problém, ktorý je potrebné vyriešiť.

Z pohľadu farmára je cieľom prvého stretnutia, okrem oboznámenia poradcu s činnosťou podniku a s hlavnými problémami, ktoré potrebuje riešiť:

- v predbežnej diskusii si preveriť odbornú kompetenciu poradcu a jeho znalosť príčin a možných riešení svojich problémov;
- rámcovo poznať názor poradcu na možnosti a spôsoby riešenia svojich problémov;
- počuť príklad podobného riešenia na inom podniku, overeného riešenia, prípadne pozitívneho riešenia podobných problémov v iných podnikoch;
- získať informácie o poradenskom produkte, ktorý mu poradca musí presvedčivo predstaviť a zdôvodniť jeho inovatívnosť;
- byť ubezpečený zo strany poradcu, že nie je podmienkou, aby vypracovaný produkt realizoval.

Ak má byť poradenský produkt vypracovaný, musí sa farmár zaviazat', že poradcovi poskytne objektívne a často aj intímne produkčné a ekonomické informácie. V prípade, že došlo k vzájomnej dôvere a viere v potenciálnu úspešnosť riešenia problému formou poradenského produktu a obidve strany prejavili záujem ďalej spolupracovať, poradca oboznámi budúceho zákazníka s postupmi a podmienkami vzniku poradenského vzťahu.

c/ Formálne aspekty vzniku poradenského vzťahu

Farmár vyplní tlačivo žiadosti o poskytnutie Poradenskej služby/žiadosť o poskytnutie minimálnej pomoci z programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 podľa Príručky pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku PRV pre roky 2014 – 2020, ktorá je k dispozícii na stránke PPA. Tlačivo sprostredkuje poradca. V prípade, že žiadateľ (farmár) je poberateľom platieb v rámci schémy de minimis, alebo je súčasťou podniku, ktorý je poberateľom schémy de minimis, vyplní ďalšie tlačivá žiadosti.

Poradca uplatní túto žiadosť farmára pre ďalšie konanie s PPA a na podanie žiadosti o platbu po ukončení poradenského záväzku. Týmto aktom je uzatvorený záväzný vzťah medzi žiadateľom poradenského produktu a poradcem (ak ide o fyzickú osobu), resp. poradenskou

organizáciou, ktorá prostredníctvom svojho zamestnanca - poradcu poskytuje poradenský produkt. Všetky úkony súvisiace s prípravou poradenského produktu a jeho odovzdaním užívateľovi a ukončením vzťahu bude v oboch prípadoch zabezpečovať poradca.

Vzor Žiadosti o poskytnutie poradenskej služby/žiadosť o poskytnutie minimálnej pomoci z programu rozvoja vidieka SR 2014-2020

Právna forma	Vyberte položku.		
Konečný prijímateľ pomoci ⁱⁱⁱ	Vyberte položku.		
Sídlo právnickej osoby/Adresa trvalého bydliska fyzickej osoby	Obec (mesto)		
	Ulica	Číslo	
	PSČ		
IČO		DIČ	IČ-DPH
Právnická osoba ☐	Fyzická osoba ☐		
SK NACE ^{iv}			
Tel. č.		Fax č.	
e-mail			
Kontaktná osoba	Meno a priezvisko		
	Tel. č.		Fax č.
	e-mail		
B. Poradenský produkt			
1. Názov poradenského produktu			
2. Kód poradenského produktu			
3. Poskytovateľ poradenstva			
Názov poradenskej firmy/Priezvisko, meno, titul v prípade SZČO			
Priezvisko, meno, titul poradcu			
Adresa sídla/trvalého bydliska			
Kód certifikátu o zaradení do centrálného registra pôdohospodárskych poradcov SR			
Platnosť certifikátu do		Kliknite alebo ťuknite a zadajte dátum.	
4. Priradenie produktu k programovej štruktúre			
Názov programu	Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020		
Číslo opatrenia	2		
Názov opatrenia	Poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov a výpomoci pre poľnohospodárske podniky		
Podopatrenie	2.1 – Poradenské služby zamerané na pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa		
Názov schémy minimálnej pomoci	Schéma minimálnej pomoci na podporu využívania poradenských služieb v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve ^v		
Číslo schémy pomoci	DM – 3/2019 ^{vi}		
5. Miesto realizácie			
VÚC (kraj)	Okres	Obec (ulica)	

2. Fáza - Špecifikácia zamerania poradenského produktu a diagnóza problémov farmára

Na prvé pracovné stretnutie na tvári miesta si musí poradca aj objednávateľ vyčleniť dostatočný časový priestor, spravidla minimálne jeden deň a zvoliť metódu uloženia poznatkov – zápis poznámok, fotografie, video alebo aj diktafón. Získané informácie bude pri príprave produktu často potrebovať. Zvolený poradenský produkt je síce rámcovo špecifikovaný z hľadiska cieľa, metodického prístupu, obsahu analýz a doporučených riešení, predpokladaných prínosov pre farmára aj z hľadiska rozsahu prác, ktoré poradenský produkt obsahuje, je však potrebné špecifikovať ho na konkrétne podmienky, tzn. veľkosť podniku, rozsah podnikania, prírodné a klimatické podmienky, strojové zabezpečenie, dosiahnuté parametre produkcie v predchádzajúcich rokoch, ekonomické zázemie a finančné možnosti, nákladovosť výroby, realizáciu produkcie, postavenie na trhu, počet pracovných síl, uplatnenie dotácií, vlastníctvo pôdy a mnoho ďalších údajov o situácii v podniku. Poradca sa musí konkrétne oboznámiť s jednotlivými úsekmi činnosti, urobiť obhliadku podniku a zariadení, mať k dispozícii výrobnú evidenciu, napr. osevné postupy, dosiahnutá produkcia, jej realizácia na trhu, plány hnojenia, obraty stáda, množstvo výroby a jej kvalita, krmné dávky, výsledky kontroly úžitkovosti, amortizácia strojov, bonita pôdy, katastrálne mapy a mnoho iných poznatkov v závislosti od typu produktu.

Poradca na tomto stretnutí dohodne s farmárom okruh výrobnej a ekonomickej dokumentácie, ktorý bude pri vypracovaní produktu potrebovať, dohodnú termín a osobu, ktorá dané údaje dá k dispozícii, resp. ich sprístupní.

Z pohľadu poradcu cieľom predbežnej diagnózy problému ešte nie je navrhnuť opatrenia k riešeniu problému, ale definovať a naplánovať postupy poradenských aktivít, ktoré budú mať taký účinok. Predbežná diagnóza obmedzuje svoj rozsah na rýchle zhromaždenie a analýzu základných informácií, ktoré sú podľa skúseností a úsudku poradcu potrebné k správne pochopeniu problému. Výstupom tejto aktivity pre poradcu je dostatočné penzum poznatkov, aby na základe nich mohol vyšpecifikovať rozsah poradenských aktivít, a návrh spôsobu riešenia problému, ktorý pri nasledujúcom stretnutí predstaví farmárovi. Zároveň naplánuje časovú postupnosť realizácie objednávky.

Hlavné prvky plánovanej objednávky sú:

- SWOT analýza podniku v danom smere produkcie,
- zhrnutie identifikácie problému, voľba cieľov,
- definícia úlohy,
- vypracovanie harmonogramu prác.

SWOT analýza je postup používaný pre hodnotenie pozície výrobcu danej komodity v konkrétnom výrobnom a konkurenčnom prostredí v rámci daného regiónu. Je to osvedčená metóda posúdenia vnútorných predpokladov podniku k uskutočneniu určitého podnikateľského zámeru a podrobenie rozboru vnútorných aj vonkajších príležitostí a obmedzení určovaných trhom. Analýza sa využíva pri hodnotení nielen výrobných, ale prakticky všetkých foriem opatrení vo všetkých oblastiach spoločenského života, ktorých cieľom je zlepšiť účinnosť, smerovanie či ekonomiku danej oblasti. V hodnotení perspektívy daného podnikania v daných podmienkach farmára, resp. poľnohospodárskej firmy, je cieľom SWOT analýzy zhodnotiť **silné stránky** (S – z anglického strength), **slabé stránky** (W – weaknesses), **príležitosti** (O –

opportunities) a **riziká** (T – threats). Je to ľahko použiteľný nástroj na rýchle spracovanie prehľadu o strategickej situácii podniku, resp. podnikania. Každý podnikateľ by si mal pred začatím podnikania urobiť SWOT analýzu svojich predpokladov pre danú činnosť. Analýza sa vypracúva vždy s ohľadom na existujúcu konkurenciu v danej oblasti podnikania, pretože podnikateľ automaticky prichádza na trh. Ak má byť jeho podnikanie úspešné, musí byť konkurencieschopné na dostupnom trhu.

Silné a slabé stránky vychádzajú zvnútra existujúceho podniku. Pri formulovaní silných stránok sa poradca orientuje na dané podmienky podniku, ktoré mu umožnia realizovať danú výrobu efektívnejšie, resp. prinajmenšom rovnako efektívne ako okolitá konkurencia. V opačnom prípade nebude na trhoch konkurencieschopný.

Silné stránky definujeme vždy s ohľadom na konkurenciu a vo vzťahu k minimalizácii nutných investičných vstupov pred začatím výroby. Medzi silné stránky zaraďujeme napr. veľkosť a kvalitu pôdneho fondu (vždy pre daný typ a množstvo produkcie), vlastníctvo pôdneho fondu, existenciu a technickú úroveň stavieb, miestnu tradíciu a skúsenosti v danej produkcii, dostatok odborného personálu, dostatočný strojový park, blízkosť odbytu, spracovateľských kapacít, veľkosť trhu, špecifické podmienky pre odbyt (napr. turistická oblasť), skladovacie priestory, genetickú a produkčnú úroveň základného stáda zvierat, množstvo a dostupnosť TTP, špecifické klimatické podmienky, zdroje vody pre závlahy a pod.

Ako **slabé stránky** definujeme tie, ktoré daný podnik znevýhodňujú vo vzťahu k okolitej konkurencii, hlavne vo vzťahu ku kvalite výrobkov a k výrobným nákladom. Medzi slabé stránky zaraďujeme napr. nedostatok vlastnej pôdy, zlé rozmiestnenie parciel a nutnosť prejazdov, vzdialenosť odbytu, malý spotrebiteľský trh, presýtený trh, nutnosť rekonštrukcie výrobných priestorov, zastaranosť techniky a technologických zariadení, nedostatok pracovných síl, nedostatok skúseností a poznatkov v danej oblasti výroby, zlý stav pôdy, prestárlosť sadov, zlú genetickú štruktúru základného stáda a ďalšie. Slabé stránky sú tie, ktoré podnik, ak chce prosperovať, musí eliminovať, v opačnom prípade nemôže začať realizovať plánovaný podnikateľský zámer, pretože je vopred odsúdený na neúspech. Nemusí hneď eliminovať všetky slabé stránky naraz. Môže postupne šetriť prostriedky na zabezpečenie fixného kapitálu na úkor variabilných nákladov, čo v malom (rodinnom) podniku znamená šetrenie na úkor pracovných síl, prípadne na úkor vlastnej spotreby a vlastnej práce.

Príležitosti predstavujú zosumarizované podmienky, ktoré sú reálne splniteľné z kapacít a možností podnikateľa a umožnia eliminovať rozhodujúce slabé stránky podnikateľského zámeru. Časť slabých stránok je možné eliminovať finančnou investíciou či už z vlastných zdrojov, alebo z úverov a dotácií, alebo formou združených investícií a pod. Niektoré slabé stránky sa dajú eliminovať aj organizačnými opatreniami a vzdelávaním – napr. prechod na novú kvalitu, nové technologické postupy, vytvorenie odbytového združenia, orientácia na nový trh, nové odrody alebo produkty a pod.

Pod príležitosťami rozumieme napr. možnosť získania výhodného úveru, získania projektu z PRV, možnosť prenajatia pôdy, svojpomocného rekonštruovania objektov, zakúpenia zánovnej technológie alebo strojov, možnosť dohodnúť zámenu nevhodne umiestnených parciel, využiť opatrenia pre podporu zamestnanosti prostredníctvom úradov práce, rekvalifikácie pracovníkov, využiť stabilizáciu pracovných síl poskytnutím ubytovania a stravovania, **využiť poradenský systém**. Súčasný poradenský systém umožňuje farmárom získať bezplatne ucelený systém poznatkov a návrhov pre využitie príležitostí svojho podniku

na elimináciu slabých stránok a zlej situácie v podnikaní konkrétnych farmárov, resp. podnikov. Na základe získaného poradenského produktu môže farmár s odborným sprievodom poradcu zvoliť novú stratégiu šľachtenia, novú kvalitu výrobkov, novú stratégiu podnikania, nové odrody, technológie, ale aj cesty plnenia podmienok získania financií z podporných programov PRV a pod.

Riziká sú faktory, ktoré s väčšou alebo menšou pravdepodobnosťou môžu nabrať nežiadúci vývoj a v zásadnej miere ohroziť podnikateľský zámer. Tieto ohrozenia môžu mať charakter **všeobecný**, ktorý ohrozuje podnikateľský a ekonomický sektor, ako je napr. hospodárska recesia, prienik konkurenčných dampingových produktov z tretích krajín, klimatické zmeny, šírenie invázných burín, objavenie nebezpečných vedľajších účinkov niektorých pesticídov a ich zákaz, rastúca vyjednávacia sila zákazníkov a dodávateľov, nepriaznivý vývoj menových kurzov, zmeny pravidiel Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ. V súčasnom období sme svedkami existenčného ohrozenia mnohých výrobných sektorov pandémiou Covid-19. Niektoré rizikové faktory môžu mať **lokálny výskyt** s periodicitou 3 až 7 rokov, ako sú jarné mrazy, ničivý výskyt chorôb rastlín a zvierat, extrémne sucha a iné klimatické extrémny.

Rizikové faktory majú určitú pravdepodobnosť výskytu a pravdepodobný negatívny dopad na sledovanú oblasť podnikania. Podnikateľ musí o nich vedieť, z predchádzajúcich skúseností musí vedieť odhadnúť ich dopad a rozhodnúť sa podstúpiť alebo nepodstúpiť úroveň rizika. Podnikateľ alebo nepodnikateľ v danej oblasti. V orientovaní sa v miere rizika môže pomôcť aj poradca a navrhnúť, ktoré riziká je možné a účelné zabezpečiť poistením.

Výsledok SWOT analýzy spočíva v porovnávaní vonkajších hrozieb a príležitostí s vnútornými silnými a slabými stránkami podniku. Ich kombináciou a prienikom vzniká stratégia ako vyvažujúci faktor, ktorý uvádza podnik do súladu s jeho okolím. Takto chápaná a formulovaná stratégia dovoľí podniku orientovať sa len na také príležitosti, ktoré zodpovedajú jeho schopnostiam a umožní vyhnúť sa hrozbám, proti ktorým sa nedokáže brániť.

3. Fáza - Diagnóza

Diagnóza je prvou pracovnou fázou realizácie poradenského produktu. Účelom diagnózy je zvnútra skúmať problém, pred ktorým stojí zákazník, identifikovať faktory a sily, ktoré problém spôsobujú, a pripraviť všetky potrebné informácie pre rozhodnutia, ako orientovať prácu k vyriešeniu tohto problému.

Na základe SWOT analýzy podniku predloží poradca farmárovi základnú diagnózu riešeného problému. Farmár, resp. podnik, ktorý sa obráti na poradcu, spravidla hľadá inovatívne riešenie svojho podnikateľského, resp. výrobného problému, ktorý sám nie je schopný riešiť. Často hľadá nové – iné alternatívy využitia svojich finančných či materiálnych zdrojov na podnikanie (pôda, TTP, hospodárske budovy, stroje alebo aj finančný kapitál) a inklinuje z dôvodu vlastného záujmu alebo rodinnej tradície k určitému smerovaniu podnikania v oblasti poľnohospodárstva. Preto potrebuje získať prehľad o možnostiach, prípadne skúsenostiach z konkrétnych úspešných riešení u iných podnikateľov. Diagnóza musí preto obsahovať, okrem zhrnutia základných faktov o stave problému a o výsledkoch farmárových pokusov riešiť problém, základnú inovačnú filozofiu navrhovaného riešenia. Poradca disponuje mnohými vedeckými a odbornými poznatkami a príkladmi riešenia podobných problémov z vlastnej alebo sprostredkovanej poradenskej skúsenosti. Tie musí využiť pri navrhovaní filozofie riešenia a súčasne farmárovi vierohodne vyargumentovať ich

opodstatnenie. Na základe predchádzajúcich krokov potom spolu s farmárom uzavrujú celý postup tvorby poradenského projektu. V tejto fáze musí byť farmár presvedčený o správnosti, resp. výhodnosti navrhovaného riešenia.

Súčasný poradenský systém síce obsahuje definované poradenské produkty, ale ich bezprostredný obsah a inovatívnosť musí vytvoriť a predložiť poradca. Napr. farmár s chovom kráv bez trhovej produkcie má problémy s nízkym prírastkom zvierat na pastve a s využitím trvalých trávnych porastov. V katalógu poradenských produktov si vyberie produkt pod názvom „Efektívne využívanie trvalých trávnych porastov“ alebo „Obhospodarovanie a ošetrovanie trávnych porastov“, a ďalšie. Pri konzultácii problému s poradcom a oboznámení sa so stavom porastov poradca definuje viaceré dôvody nízkej úživnosti porastov, napr. zlé botanické zloženie, ktoré signalizuje problémy s výživou porastu alebo s pôdnym typom, nedostatočné ošetrovanie porastu atď. Okrem iného sa konštatuje vysoký podiel zastúpenia jedovatej jesienky v poraste, ktorá spôsobuje viaceré otravy dobytku a úhyny teliat. Tu vidieť, že výsledné nízke prírastky sú spôsobené viacerými faktormi, ktoré výrazne ohrozujú úspešnosť farmárovho podnikania. Každý farmár si dnes na internete, resp. v odbornej literatúre, môže vyhľadať rozsiahle poznatky a vedecké stanoviská ku každému faktoru, ale pokiaľ nie je úzkym špecialistom na dané problémy, zistí, že riešení je množstvo, často si navzájom odporujú alebo sú platné pre celkom iné podmienky, ako má farmár. Tu je kľúčová úloha poradcu - predložiť filozofiu, ako postupne alebo aj súčasne riešiť jednotlivé negatívne faktory tak, aby riešenie prinieslo čo najrýchlejší efekt pre farmára a aby postup riešenia bol pre neho časovo, ale hlavne finančne dostupný.

Reálnosť riešenia z pohľadu farmárových možností je jednou z hlavných podmienok úspešnej rady. Navrhnuť farmárovi s 30 ha pôdy, ktorý chce uživiť svoju rodinu, aby si kúpil viac pôdy (aj keď v niektorých prípadoch môže byť reálny prenájom pôdy po ukončenej inej nájomnej zmluve), alebo mu odporučiť, aby si postavil nové maštale, kúpil traktor a stroje za 100 000 EUR alebo technológiu na spracovanie mlieka, je nezmysel. Toľko vie každý farmár, aj ten bez ekonomického vzdelania, na to nepotrebuje poradcu.

Diagnóza môže niekedy viesť k záveru, že problém nie je riešiteľný, pretože daným spôsobom formulovaný problém nemá riešenie (napr. vytýčený cieľ bol príliš ambiciózny a nerealistický), resp. predstava farmára odporuje etike alebo platnej legislatíve. Poradca nenájde pre problém svojho klienta žiadne riešenie. V takom prípade sa môže s klientom dohodnúť, že predloží alternatívne riešenia, alebo, ak farmár trvá na svojej predstave, od ďalšej spolupráce upustia. V tom prípade sa bude poradenský vzťah považovať za ukončený a nebude ďalej evidovaný v poradenskom systéme. Pre poradcu je dôležité, aby takýto vývoj spolupráce odhalil čo najskôr po začatí prvých kontaktov s farmárom, aby mu nevznikli náklady spojené s poradenskou činnosťou, na úhradu ktorých nemá nárok.

4. Fáza - Tvorba poradenského produktu a spätná väzba na klienta

Keď je jasná a vzájomne odsúhlasená filozofia riešenia farmárových problémov, poradca vypracuje vlastný projekt riešenia. Pritom je dôležitá stála súčinnosť poradcu s farmárom, aby mal zabezpečenú spätnú väzbu o uskutočnenej spolupráci medzi klientom a poradcom.

Spätná väzba poskytuje klientovi informácie, ktoré môžu:

- klientovi poskytnúť nové fakty a významné informácie o jeho organizácii;
- informovať ho o prístupe, ktorý zvolil poradca, a o dosiahnutom pokroku;

- zvýšiť aktívny podiel klienta na riešení úloh;
- pomôcť poradcovi zotrvať v správnom smere alebo, v prípade nutnosti, zmeniť orientáciu skúmania.

O tom, aké riešenia sa zvolia a použijú, rozhoduje klient a nie poradca. Rozhodnutie prijaté k poradcovým návrhom môže byť bodkou za objednávkou, ak sú návrhy prijaté na okamžitú alebo neskoršiu implementáciu a klient sa chce ujať práce sám.

5. Fáza - Ukončenie

Vypracovanie poradenského produktu a jeho odovzdanie objednávateľovi vo forme poradenského projektu predstavuje v prípade Poľnohospodárskeho poradenského systému ukončenie vzťahu poradcu s klientom. Je možné odporučiť, aby farmár (klient, prípadne ďalší zástupcovia podniku zodpovední za príslušnú oblasť podnikania) spolu s poradcom zorganizovali pri oficiálnom odovzdaní projektu pracovný seminár. Na seminári predstaví poradca situáciu a problémy, ktoré riešil, vysvetlí filozofiu navrhovaného riešenia a načrtne podmienky a časový postup jeho prípadnej implementácie.

Objednávateľ (farmár, klient) vystaví poradcovi protokol o prevzatí vypracovaného produktu, v ktorom uvedie jednoznačné stanovisko k splneniu očakávaných cieľov riešenia a jeho užitočnosti pre usmernenie ďalšieho vývoja farmy/podniku. Odporučí predložené riešenie financovať v zmysle zadania poradenského produktu. Tým je poradenský proces ukončený.

Vzor protokolu je prílohou výzvy č. 39/PRV/2019 pod číslom 2.1., kde sa uvádza predovšetkým:

- výkaz hodín práce poradcu a potvrdenie príjemcu poradenstva o počte hodín výkonu poradenstva v teréne;
- výstup z poradenstva, ktoré poradca odovzdal príjemcovi poradenstva a potvrdenie o ich prevzatí príjemcom poradenstva.

Vzor protokolu z prílohy výzvy č.39/PRV/2019 k ukončeniu poradenskej aktivity

Poskytovateľ poradenstva (príjemca NFP): <i>obchodné meno</i>
Poradca: meno a priezvisko, kód certifikátu
Príjemca poradenstva: meno a priezvisko FO/ obchodné meno PO
- výkaz hodín práce poradcu - potvrdenie príjemcu poradenstva o počte hodín výkonu poradenstva v teréne - potvrdenie o prevzatí výstupov z poradenstva príjemcom poradenstva
a.i. dokumenty (vyplývajúce z opisu konkrétneho poradenského produktu v katalógu poradenských produktov)
V dňa
..... podpis poradcu
..... podpis príjemcu poradenstva

6. Fáza - Implementácia

Implementácia je proces, ktorý môže začať už počas tvorby poradenského projektu čiastkovými opatreniami, ktoré vyplývajú z výsledkov riešenia a ktoré sa farmár rozhodol realizovať. Takýto postup môže byť pre farmára výhodný, pretože priebežne môže konzultovať o efektoch opatrení, prípadne ich po dohode s poradcom upraviť. Vo väčšine prípadov sa predpokladá, že implementácia výsledkov poradenského projektu bude nasledovať až po jeho ukončení. Poradca nie je povinný podieľať sa na tomto procese.

V prípade, že farmár má záujem na tom, aby poradca ďalej spolupracoval na implementácii projektu, môže sa s poradcom dohodnúť o ďalšej spolupráci na základe objednávky, resp. dohody o spolupráci, ktorá je nad rámec poradenskej služby. V prípade, že poradca podniká ako fyzická osoba, môžu sa priamo na mieste dohodnúť, prípadne naformulovať podmienky ďalšej spolupráce. Ak je poradca zamestnancom poradenskej firmy, ďalšia spolupráca sa bude riešiť formou objednávky so zamestnávateľom poradcu.

2.5 Záver

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR na základe analytickej štúdie pre tvorbu Strategického plánu SPP 2023 – 2027 konštatovalo: „Slovenské poľnohospodárstvo zaostáva technologicky za najvyspelejšími štátmi sveta. Je potrebné ho modernizovať, aplikovať najnovšie výtvarnosti informačných a komunikačných technológií a transferovať do prvovýroby najnovšie poznatky vedy a techniky. Investičná podpora bude smerovať hlavne na modernizáciu podnikov. MPRV SR taktiež podporí činnosti operačných skupín Európskeho inovačného partnerstva (EIP), prostredníctvom ktorých sa podporí spolupráca vedeckých a odborných inštitúcií, farmárov a obhospodarovateľov lesa. Nástrojom na podporu EIP je AKIS (Poľnohospodársky vedomostný a inovačný systém)“.

Medzi kľúčové úlohy AKIS-u sú, okrem iných, zaradené ciele:

- Prenos výmeny znalostí a inovácií a posilnenie väzieb medzi výskumom a praxou, ktoré sú základom pre rozvoj poľnohospodárov a vidieckych oblastí.
- Posilnenie všetkých poľnohospodárskych poradenských služieb a podpora ich vzájomného prepojenia v rámci AKIS.

Veríme, že uvedená stratégia prispeje k tomu, že Pôdohospodársky poradenský systém začne reálne plniť úlohy poradenstva a podporí pozitívne zmeny v udržateľnosti slovenského poľnohospodárstva a lesníctva. Súčasný stav v administrovaní poradenského systému je dlhodobo nepriaznivý.

PPA zverejnila výzvu č. 39/PRV/2019 dňa 21.6.2019. Aj napriek tomu, že sa k výzve prihlásili mnohí individuálni poradcovia a poradenské inštitúcie z celého Slovenska, poradcovia zatiaľ (do konca roku 2020) nemajú uzavreté zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku s PPA. V dôsledku toho celý poradenský systém stagnuje. V priebehu rokov 2019 a 2020 bolo preškolených a certifikovaných 138 poradcov pre poľnohospodárstvo a lesníctvo, ktorí na vlastné náklady absolvovali požadované formy vzdelávania a podmienky certifikácie, majú množstvo požiadaviek zo strany poľnohospodárskych podnikov a SHR na poradenské produkty a poradenskú činnosť nemôžu vykonávať.

Zoznam použitej literatúry

Kadlečíková, M. et all. 2017: Manažérske poradenstvo, vysokoškolská učebnica, SPU Nitra, ISBN 978-80-552-1730-7, 207 s.

Block, P. 2007. Staňte sa špičkovým poradcom: jak dosáhnout toho, aby druzí využili vaše zkušenosti. Praha“ Grada publishing, 2007, ISBN 978-80-247-1750-0, 347 s.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV), nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013 zo 17. decembra 2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky a zákon č. 280/ 2017 o poskytovaní podpory a dotácií v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka.

Debrecéni, O. – Čopík, A. 2004. Odborné poradenstvo v agropotravinárstve –významný strategický a intenzifikačný nástroj. Zborník prednášok z medzinárodnej vedeckej konferencie. Agroinštitút Nitra, 13. – 14. novembra 2004

Smernica o certifikácii poradcov a vedení Centrálného registra pôdohospodárskych poradcov SR. AGROINŠTITÚT NITRA, š. p. a Národné lesnícke centrum – Ústav lesníckeho poradenstva a vzdelávania Zvolen, 2019

Výzva č.39/PRV/2019 na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok z Programu rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2014 – 2020 pre Opatrenie 2, podopatrenie 2.1. – Poradenské služby zamerané na pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa.

3 Ukážky úspešných projektov realizovaných v rámci vstupnej odbornej prípravy pôdohospodárskych poradcov SR

- 1. Analýza pasienkového hospodárstva a návrh na zlepšenie obhospodarovania trávnych porastov na Muránskom salaši**
- 2. Analýza súčasného stavu zakreslených plôch v systéme GSAA v zmysle dodržania základných podmienok potrebných pre prípadné kontroly zo strany PPA**

1. Analýza pasienkového hospodárstva a návrh na zlepšenie obhospodarovania trávnych porastov na Muránskom salaši

Projekt realizovaný v rámci vstupnej odbornej prípravy pôdohospodárskych poradcov SR Opatrenie: 2 - Poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov a výpomoci pre poľnohospodárske podniky, Podopatrenie: 2.3 – Podpora na odbornú prípravu poradcov.

(oblasť - 8. Lúkarstvo a pasienkarstvo / 8.2. Obhospodarovanie a ošetrovanie trávnych porastov - Fokusová oblasť: 2A)

Autor projektu: doc. Ing. Ľuboš Vozár, PhD.

Obsah

Zoznam použitých skratiek	1
1. Cieľ projektu	2
2. Analýza súčasného stavu	2
2.1 Charakteristika jednotlivých parciel	5
2.2 Definovanie všeobecných problémov	10
2.3 SWOT analýza.....	11
3. Vlastná práca - dosiahnuté výsledky	12
4. Ekonomický prínos alebo dopad riešenej problematiky na sledovaný subjekt.....	13
5. Záver a odporúčania pre prax	13
6. Zoznam použitej literatúry.....	13

Zoznam použitých skratiek

%	percento
a kol.	a kolektív
D	pokryvnosť
et al.	et alii, a iní
ha	hektár
kg	kilogram
LPIS	Land Parcel Identification System
m	meter
m n. m.	metre nad morom

1. Cieľ projektu

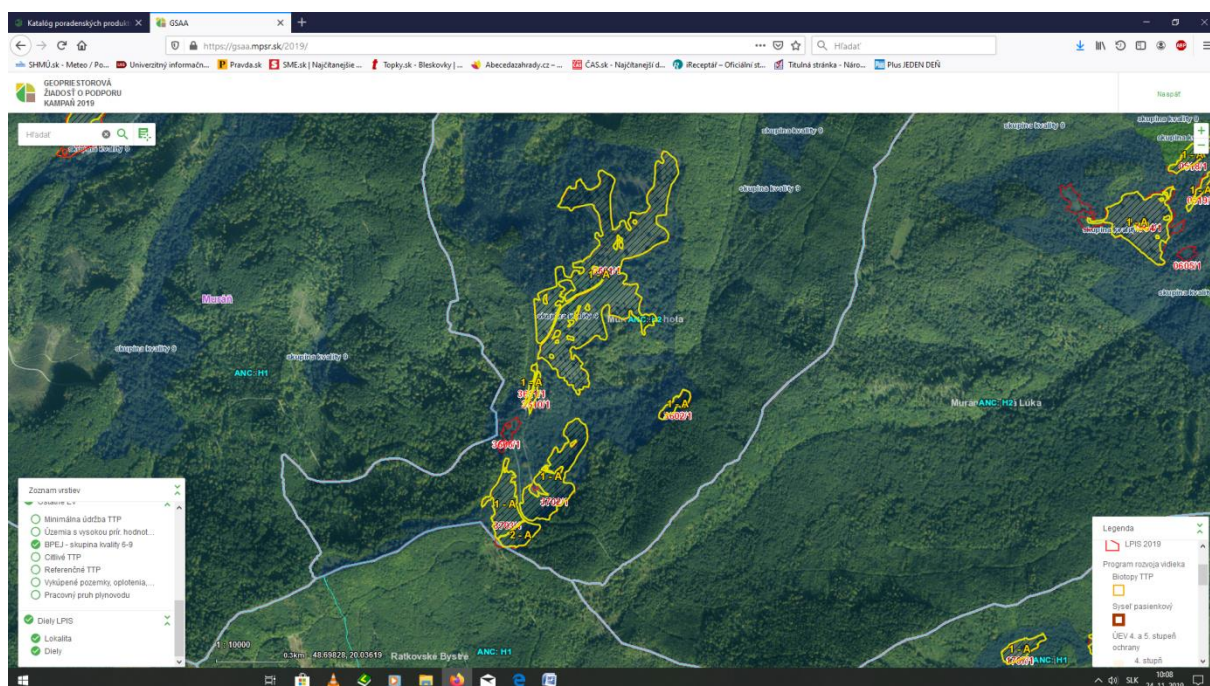
Cieľom projektu je racionalizácia obhospodarovania trávnych porastov pasených ovcami na Muránskom salaši (EPPROS, s.r.o.). To by sa malo prejavovať jednak vo zvýšenej úžitkovosti, ale aj konsolidovaní produkčných vlastností riešených trávnych porastov. Konkrétne je cieľom:

- návrh regenerácie plôch poškodených nesprávnou organizáciou pasenia,
- návrh správnej organizácie pasenia v kontexte s udržiavaním produkčných aj mimoprodukčných funkcií trávneho porastu v aktuálnom období ako aj v budúcnosti.

Téma je riešená z dôvodu zaničeného prístupu majiteľa, ktorý v rámci vlastnej iniciatívy kúpil zanedbaný pozemok a jeho snahou je budovanie hospodárstva, kde chce pásť ovce a vyrábať, ako uvádza na stránke hospodárstva, 100 % čisté prírodné produkty z ovčieho mlieka. K tomuto účelu vybudoval už aj kompletne zariadenie na spracovanie ovčieho mlieka, ubytovacie kapacity pre personál, ale aj turistov, ktorí majú záujem o oddych v krásnom prostredí. Nás požiadal o pomoc pri obhospodarovaní trávnych porastov s predstavou, že by to malo zlepšiť ich stav a následne zvýšiť úžitkovosť oviec.

2. Analýza súčasného stavu

Muránsky salaš (www.muranskysalas.sk) sa nachádza v katastri obce Muránska Lehota, okr. Revúca. Nachádza sa na okraji NP Muránska planina (obr. 1).

Obr. 1 Lokalizácia riešených porastov (<https://gsaa.mpsr.sk/2019/>)

Muránsky Salaš hospodári spolu na výmere 31,81 ha. Uvedená plocha je celkovo na siedmich parcelách v lokalite Muráň, podľa LPIS: 3601/1, 3602/1, 3610/1, 3611/1, 3702/1, 3703/1. V roku 2019 bolo nahlásená do LPIS nová parcela 3606/1. Majiteľ má ambíciu rozšíriť

obhospodarovanie aj ďalších plôch, ktoré sú podľa katastra evidované ako pasienky. Spolu by to malo byť vo finálnej fáze približne 80 ha.

Pozemky sa nachádzajú v nadmorskej výške 600 – 700 m. n. m. Priemerná svahovitosť je 15°.

Pre posúdenie stavu a získanie podkladov na tvorbu návrhu obhospodarovania bola v prvej fáze uskutočnená obhliadka porastov. Na každej parcele bol osobitne urobený botanický zápis metódou redukovanej projektívnej dominancie (Regal, 1956; Klapp, 1971). Následne boli výsledky konvertované a porasty boli identifikované v katalógu biotopov. Zistili sme, že v celej záujmovej oblasti je biotop **Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky**, bližšie **Lk3b** – podzväz *Polygalo-Cynosurenion* Jurko 1974: *Anthoxantho-Agrostietum tenuis* Sillinger 1933, *Festuco-Cynosuretum cristati* Tüxen in Bükker 1942, *Luzulo-Cynosuretum cristati* Meisl 1961. Charakterizovaný je nasledovne (Stanová, Valachovič at al. 2002):

Lk3b Extenzívne až polointenzívne, nízkosteblové, kvetnaté až monotónne (intenzívne spásané a hnojené stanovištia) pasienky a nehnojené, po kosbe spásané jednodukosné lúky. Rozšírené sú v pahorkatinovom až horskom stupni na rôznych geologických substrátoch, na nezamokrených, plytkých až stredne hlbokých pôdach s nižším obsahom živín. Pôdna reakcia je slabo kyslá až kyslá. Stanovištia sú prevažne svahovité.

Ďalší zdroj (<https://www.sci.muni.cz/botany/vegsci/vegetace.php?lang=cz&typ=TDC02>) ich charakterizuje nasledovne:

Štruktúra a druhové zloženie. Štruktúra porastov karpatských psinčekových pasienkov je dosť premenlivá podľa spôsobu obhospodarovania a dostupnosti pôdných živín. Pri pravidelnej pastve a na menej živných pôdach sa výška porastu pohybuje vo výške pár centimetrov, zatiaľ čo na prechodne kosených alebo opustených a živinami obohatených pastvinách nachádzame aj niekoľko desiatok centimetrov vysoké a miestami aj dosť husté porasty. Druhové zloženie však zostáva aj napriek týmto štruktúrnym rozdielom podobné. Ide o jedno z druhovo najbohatších spoločenstiev triedy *Molinio-Arrhenatheretea*, ktoré spravidla obsahuje 45 – 50 druhov cievnatých rastlín na ploche 16 – 25 m², v niektorých porastoch možno zaznamenať až 70 druhov. Biomasu porastov tvoria najmä trávy a širokolisté byliny (napr. *Leontodon hispidus*, *Plantago major* a *Plantago media*), výraznejšie dominanty však chýbajú. Medzi trávami prevažujú stredne vysoké druhy, ako je *Agrostis capillaris* a *Anthoxanthum odoratum*. V teplejších oblastiach môže byť v porastoch hojnejšie zastúpená *Brachypodium pinnatum*, zatiaľ čo vo vyšších polohách a na kyslejších plytších pôdach prechádzajú psinčekové pastviny v málo produktívnu vegetáciu zväzu *Violion caninae*, čo sa prejavuje väčším zastúpením druhov *Nardus stricta* a *Thymus pulegioides*. Vo voľnejších porastoch sa vyskytuje viac rastlinných druhov, obvykle napr. *Carlina acaulis*, *Linum catharticum* a *Prunella vulgaris*, a takisto sa tu viac uplatňujú machorasty, ako je *Rhytidiadelphus squarrosus*, *Scleropodium purum* a *Thuidium abietinum*. Na živinami bohatších pastvinách s veľkými stádami dobytky sa niekedy striedajú obdobia veľmi intenzívnej pastvy a eutrofizácie s obdobiami nerušeného vývoja vegetácie. Štruktúru takých dosť produktívnych porastov často udáva ďatelina plazivá (*Trifolium repens*), zatiaľ čo na vlhších miestach môže prevládnúť metlica trsnatá (*Deschampsia cespitosa*).

Stanovište. Spoločenstvo má optimum výskytu v podhorskom stupni, ale vyskytuje sa od pahorkatín do hôr. Rastie na trvalo pasených alebo periodicky prepásaných trávnych porastoch. Vyvíja sa ako na plochých a mierne sklonených terénoch, tak na členitom hrboľatom

teréne zosuvných svahov. Pôdnym typom sú najčastejšie kambizeme mierne kyslé alebo neutrálne reakcie, vždy aspoň s miernym obsahom vápnika. Majú dobrú zásobu živín, ktoré sú vďaka priaznivým pôdnym vlastnostiam prístupné pre rastliny; v porovnaní s pôdami asociácie *Lolio-Cynosuretum cristati* však ide o pôdy o niečo chudobnejšie, naopak oproti psicovým porastom o niečo bohatšie. Vplyvom flyšového, sčasti ílovitého podložia, zostávajú tieto pôdy často aj v suchších obdobiach mierne vlhké a dochádza k pseudooglejeniu. Hladina podzemnej vody však leží po celý rok hlboko, v opačnom prípade by vznikli spoločenstvá mokraďových lúk zväzu *Calthion palustris*.

Dynamika a manažment. Karpatské psinčekové pasienky sú náhradnou vegetáciou po opadavých listnatých lesoch, najmä bučinách, a vznikli prevažne pri tzv. valašskej kolonizácii Západných Karpát v 16. - 18. storočí. Mnoho porastov sa vyvinulo pod vplyvom trvalej pastvy, veľká časť však vďaka za svoj vznik jesennému prepásaniu Otavy na kosených lúkach alebo striedaniu kosenia a pastvy, často tzv. guľového typu, keď je zvieratá príviazané ku kolu, ktorý sa premiestni po vypasení miesta. V súčasnej dobe dochádza na mnohých miestach moravských Karpát k obnove pastvy, nie vždy sa ale pritom vyvíja vegetácia asociácie *Anthoxantho-Agrostietum*. To je spôsobené tým, že sa často začínajú pásť najmä dlhodobo opustené, eutrofizované porasty alebo bývalé polia, kde vývoj vegetácie smeruje skôr k porastom asociácie *Lolio-Cynosuretum cristati*. Vegetácia asociácie *Anthoxantho-Agrostietum* sa môže vyvinúť aj zo psicových trávnych porastov po ukončení pastvy. V súčasnej druhovo bohatej krajine psinčekové pastviny na mnohých miestach ustupujú. Po ukončení pastvy a pri pokračujúcej kosbe sa vegetácia pozvoľna mení v spoločenstvá zväzu *Arrhenatherion elatioris*. Na živiny chudobnejších a suchších miestach sa však vyvíjajú aj druhovo bohaté širokolisté suché trávne porasty zväzov *Bromion erecta* alebo *Cirsio-Brachypodium pinnati*, v ktorých často dominuje *Brachypodium pinnatum* a pasienkové druhy prežívajú so zníženou vitalitou. Psinčekové pasienky však zanikajú aj pri príliš intenzívnej pastve. Na prepasovaných pastvinách a vo výbehoch veľkých stád kráv sa v teplejších oblastiach na minerálne bohatšom podloží vytvárajú ruderalne vegetácie. V subatlanticko ladených Moravskosliezskych Beskydoch prechodne vznikajú porasty blízke asociácii *Lolio-Cynosuretum cristati*. Aj tu však postupne prevládajú ruderalne druhy, napr. *Rumex obtusifolius*, a poloprirodzená travinobylinná vegetácia postupne zaniká.

Variabilita. Karpatské psinčekové pastviny predstavujú časť vegetačného kontinua medzi kosenými porastami zväzov *Bromion erecta* a *Arrhenatherion elatioris*, pasenými psicovými trávnych porastmi zväzu *Violion caninae* a intenzívne obhospodarovanými, na živiny bohatými pastvinami asociácie *Loli perennis-Cynosuretum cristati*. Vegetácia sa plynule mení v závislosti od obsahu báz v pôde, prístupnosti živín a od intenzity a histórie pastvy. Najvýznamnejšia variabilita v druhovom zložení vzniká podľa gradientu prístupnosti živín, kde možno rozlíšiť dva hlavné varianty: Variant *Crepis biennis* (TDC02a) s lúčnymi druhmi náročnejšími na živiny, z ktorých sa ako diagnostické uplatňujú najmä *Avenula pubescens*, *Crepis biennis*, *Medicago falcata*, *Poa pratensis* s. l. a *Sanguisorba officinalis*, variant *Brachypodium pinnatum* (TDC02b) s výskytom druhov širokolistých suchých trávnych porastov a lemov, z ktorých väčšiu diagnostickú hodnotu majú *Brachypodium pinnatum*, *Carex caryophylla*, *Euphorbia cyparissias*, *Hieracium pilosella*, *Senecio jacobaea* a *Thymus pulegioides*.

Hospodársky význam a ohrozenia. *Anthoxantho-Agrostietum* je využívané ako pasienky, prípadne pasienky striedané s lúčnym využitím. Hospodársky význam má však táto vegetácia len pre maloroľníkov. Obmedzený je jej význam pre zachovanie genofondu ohrozených rastlín, pretože väčšina ohrozených druhov je v mozaikách karpatskej trávnej vegetácie viazaná skôr na spoločenstvá zväzov *Bromion erecta* a *Violion caninae*. Karpatské psinčekové pastviny však prispievajú k zachovaniu typického krajinného rázu a sú z tohto hľadiska lepšou alternatívou k umelému zalesňovaniu smrekom. Spoločenstvo je ohrozené zmenami hospodárenia: zaniká pri príliš intenzívnej pastve spojenjej s eutrofizáciou, pri preorávaní a presievaní pasienkov alebo naopak pri dlhodobom úhorovaní.

V závislosti od doterajšieho hospodárenia bol zistený na každej parcele špecifický vývoj a v každom poraste prevládli niektoré druhy, ktoré indikujú stav stanovišťa.

2.1 Charakteristika jednotlivých parciel

3601/1 (Tab. 1, Obr. 2) – Výmera 21,39 ha

Tabuľka 1 Parcela 3601/1

		D (%)
1.	<i>Agrostis tenuis</i> Sibth.	31
2.	<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.	15
3.	<i>Briza media</i> L.	+
4.	<i>Cynosurus cristatum</i> L.	+
5.	<i>Dactylis glomerata</i> L.	+
6.	<i>Festuca pratensis</i> Huds.	+
7.	<i>Festuca rubra</i> L.	2
8.	<i>Nardus stricta</i> L.	1,25
9.	<i>Poa pratensis</i> L.	+
10.	<i>Sieglingia decumbens</i> (L.) BERNH.	5
11.	<i>Lotus corniculatus</i> L.	1,25
12.	<i>Trifolium pratense</i> L.	+
13.	<i>Trifolium repens</i> L.	1,5
14.	<i>Vicia cracca</i> L.	+
15.	<i>Achillea millefolium</i> L.	1,75
16.	<i>Alchemilla monticola</i> Opitz.	1,5
17.	<i>Crepis biennis</i> L.	0,25
18.	<i>Cruciata glabra</i> Ehrend.	0,25
19.	<i>Euphrasia rostkoviana</i> HAYNE	11
20.	<i>Hypericum maculatum</i> CRANZ	0,5
21.	<i>Leontodon hispidus</i> L.	7,5
22.	<i>Leucanthemum vulgare</i> LAM.	+
23.	<i>Pimpinella saxifraga</i> L.	+
24.	<i>Plantago lanceolata</i> L.	1,25
25.	<i>Potentilla reptans</i> L.	3
26.	<i>Ranunculus acris</i> L.	2,75
27.	<i>Taraxacum officinale</i> WEBER in WIGGERS	+
28.	<i>Veronica chamaedrys</i> L.	+
29.	<i>Viola arvensis</i> MURR.	1

Obr. 2 Pasenie oviec na parcele 3601/1

+ - stopový výskyt, D (%) – plošný podiel druhu na jednotke plochy

Pri vizuálnom hodnotení a komunikácii s majiteľom sa zistil neskorý začiatok pastvy, resp. aj nedostatočné zaťaženie plochy. Prejavilo sa to vo vysokom podiele stariny. Zvieratá boli nedostatočne vyživované.

V strednej časti bolo vyhradené miesto na denné zatváranie zvierat. To miesto javilo známky silného poškodenia porastu a vzhľadom k tomu, že je využívané na tento účel dlhodobejšie, aj známky eutrofizácie. Poukazoval na to napr. zvýšený podiel reznáčky laločnatej, ktorá je indikátorom takýchto stanovišť (Holúbek at al. 2007).

3602/1 (Tab. 2, Obr. 3) – Výmera 0,61 ha

Tabuľka 2 Parcela 3602/1

	D (%)
1. <i>Agrostis tenuis</i> Sibth.	16
2. <i>Anthoxanthum odoratum</i> L.	15
3. <i>Briza media</i> L.	+
4. <i>Cynosurus cristatum</i> L.	+
5. <i>Dactylis glomerata</i> L.	+
6. <i>Festuca pratensis</i> Huds.	+
7. <i>Festuca rubra</i> L.	2
8. <i>Nardus stricta</i> L.	1,25
9. <i>Poa pratensis</i> L.	+
10. <i>Deschampsia caespitosa</i> , (L.) P. B.	15
11. <i>Lotus corniculatus</i> L.	1,25
12. <i>Trifolium pratense</i> L.	+
13. <i>Trifolium repens</i> L.	1,5
14. <i>Vicia cracca</i> L.	+
15. <i>Achillea millefolium</i> L.	1,75
16. <i>Alchemilla monticola</i> Opitz.	1,5
17. <i>Crepis biennis</i> L.	0,25
18. <i>Cruciata glabra</i> Ehrend.	0,25
19. <i>Euphrasia rostkoviana</i> HAYNE	11
20. <i>Hypericum maculatum</i> CRANZ	0,5
21. <i>Leontodon hispidus</i> L.	7,5
22. <i>Leucanthemum vulgare</i> LAM.	+
23. <i>Pimpinella saxifraga</i> L.	+
24. <i>Plantago lanceolata</i> L.	1,25
25. <i>Potentilla reptans</i> L.	3
26. <i>Ranunculus acris</i> L.	2,75
27. <i>Taraxacum officinale</i> WEBER in WIGGERS	+
28. <i>Veronica chamaedrys</i> L.	+
29. <i>Viola arvensis</i> MURR.	1

Obr. 3 Parcela 3602/1

+ - stopový výskyt, D (%) – plošný podiel druhu na jednotke plochy

Pri vizuálnom hodnotení a komunikácii s majiteľom sa zistil neskorý začiatok pastvy, resp. aj nedostatočné zaťaženie plochy. Prejavilo sa to vo vysokom podiele stariny. Vzhľadom na veľkosť parcely a jej umiestnenie, je obklopená pomerne tesne lesom, sú tam vlhšie podmienky. Indikuje to zastúpenie metlice trsnatej (*Deschampsia caespitosa*, (L.) P. B.).

3610/1 (Tab. 3, Obr. 4) – Výmera 0,30 ha a 3611/1 (Tab. 3, Obr. 5) – Výmera 0,22 ha
 Tabuľka 3 Parcela 3610/1 a 3611/1

		3610/1	3611/1
		D (%)	D (%)
1.	<i>Agrostis tenuis</i> Sibth.	21	26
2.	<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.	5	5
3.	<i>Calamagrostis epigejos</i> (L.) Roth	10	10
4.	<i>Cynosurus cristatum</i> L.	+	+
5.	<i>Dactylis glomerata</i> L.	+	+
6.	<i>Festuca pratensis</i> Huds.	+	+
7.	<i>Festuca rubra</i> L.	2	2
8.	<i>Nardus stricta</i> L.	1,25	1,25
9.	<i>Poa pratensis</i> L.	+	+
10.	<i>Lolium perenne</i> L.	10	5
11.	<i>Lotus corniculatus</i> L.	1,25	1,25
12.	<i>Trifolium pratense</i> L.	+	+
13.	<i>Trifolium repens</i> L.	1,5	1,5
14.	<i>Vicia cracca</i> L.	+	+
15.	<i>Achillea millefolium</i> L.	1,75	1,75
16.	<i>Alchemilla monticola</i> Opitz.	1,5	1,5
17.	<i>Crepis biennis</i> L.	0,25	0,25
18.	<i>Cruciata glabra</i> Ehrend.	0,25	0,25
19.	<i>Euphrasia rostkoviana</i> HAYNE	11	11
20.	<i>Hypericum maculatum</i> CRANZ	0,5	0,5
21.	<i>Leontodon hispidus</i> L.	7,5	7,5
22.	<i>Leucanthemum vulgare</i> LAM.	+	+
23.	<i>Pimpinella saxifraga</i> L.	+	+
24.	<i>Plantago lanceolata</i> L.	1,25	1,25
25.	<i>Potentilla reptans</i> L.	3	3
26.	<i>Ranunculus acris</i> L.	2,75	2,75
27.	<i>Taraxacum officinale</i> WEBER in WIGGERS	+	+
28.	<i>Veronica chamaedrys</i> L.	+	+
29.	<i>Viola arvensis</i> MURR.	1	1

Obr. 4 Parcela 3610/1

Obr. 5 Parcela 3611/1

+ - stopový výskyt, D (%) – plošný podiel druhu na jednotke plochy

Po vizuálnom hodnotení, ako aj komunikácii s majiteľom sme zistili, že uvedený pozemok je po spätnom odlesnení. Majiteľ má snahu vrátiť všetky pozemky do pôvodného stavu. Pozostatky lesnej vegetácie, resp. ruderálny charakter stanovišťa, dokumentuje smlz kroviskový (*Calamagrostis epigejos* (L.) Roth).

3702/1 (Tab. 4, Obr. 6) – Výmera 5,02 ha
 Tabuľka 4 Parcela 3702/1

		D (%)
1.	<i>Agrostis tenuis</i> Sibth.	1
2.	<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.	+
3.	<i>Briza media</i> L.	+
4.	<i>Cynosurus cristatum</i> L.	+
5.	<i>Dactylis glomerata</i> L.	+
6.	<i>Elytrygia repens</i> L.	6,0
7.	<i>Festuca rubra</i> L.	2
8.	<i>Nardus stricta</i> L.	1,25
9.	<i>Poa pratensis</i> L.	+
10.	<i>Poa trivialis</i> L.	15
11.	<i>Lotus corniculatus</i> L.	1,25
12.	<i>Trifolium pratense</i> L.	+
13.	<i>Trifolium repens</i> L.	1,5
14.	<i>Vicia cracca</i> L.	+
15.	<i>Achillea millefolium</i> L.	1,75
16.	<i>Alchemilla monticola</i> Opitz.	1,5
17.	<i>Arctium lappa</i> L.	0,25
18.	<i>Cruciata glabra</i> Ehrend.	0,25
19.	<i>Euphrasia rostkoviana</i> HAYNE	11
20.	<i>Hypericum maculatum</i> CRANZ	0,5
21.	<i>Leontodon hispidus</i> L.	1,5
22.	<i>Leucanthemum vulgare</i> LAM.	+
23.	<i>Pimpinella saxifraga</i> L.	+
24.	<i>Plantago lanceolata</i> L.	1,25
25.	<i>Potentilla reptans</i> L.	3
26.	<i>Rumex obtusifolius</i> L.	17,75
27.	<i>Taraxacum officinale</i> WEBER in WIGGERS	+
28.	<i>Veronica chamaedrys</i> L.	+
29.	<i>Urtica dioica</i> L.	15

Obr. 6 Parcela 3702/1 a, b, c

+ - stopový výskyt, D (%) – plošný podiel druhu na jednotke plochy

Po vizuálnom hodnotení, ako aj komunikácii s majiteľom sme zistili, že uvedený pozemok je silno ruderalizovaný. Dokazuje to rozšírenie druhov ako prhl'ava dvojdomá, štiav tupolistý, lopúch väčší, pýr plazivý, lipnica pospolitá. Ďalej sme zistili výrazný podiel prázdnych miest nepokrytých vegetáciou. Podľa vyjadrenia majiteľa je to spôsobené dlhodobou koncentráciou vysokého počtu zvierat. Na uvedenej ploche v strednej časti je umiestnený aj salaš, kde sa zvieratá zatvárajú na noc, doja sa. V minulosti bol umiestnený vyššie. Toto následne spôsobilo silnú ruderalizáciu.

3703/1 (Tab. 5, Obr. 7) – Výmera 3,73 ha
 Tabuľka 5 Parcela 3703/1

		D (%)
1.	<i>Agrostis tenuis</i> Sibth.	16
2.	<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.	15
3.	<i>Briza media</i> L.	+
4.	<i>Cynosurus cristatum</i> L.	+
5.	<i>Dactylis glomerata</i> L.	+
6.	<i>Festuca pratensis</i> Huds.	+
7.	<i>Festuca rubra</i> L.	2
8.	<i>Nardus stricta</i> L.	1,25
9.	<i>Poa pratensis</i> L.	+
10.	<i>Deschampsia caespitosa</i> , (L.) P. B.	15
11.	<i>Lotus corniculatus</i> L.	1,25
12.	<i>Trifolium pratense</i> L.	+
13.	<i>Trifolium repens</i> L.	1,5
14.	<i>Vicia cracca</i> L.	+
15.	<i>Achillea millefolium</i> L.	1,75
16.	<i>Alchemilla monticola</i> Opitz.	1,5
17.	<i>Crepis biennis</i> L.	0,25
18.	<i>Cruciata glabra</i> Ehrend.	0,25
19.	<i>Euphrasia rostkoviana</i> HAYNE	11
20.	<i>Hypericum maculatum</i> CRANZ	0,5
21.	<i>Leontodon hispidus</i> L.	7,5
22.	<i>Leucanthemum vulgare</i> LAM.	+
23.	<i>Pimpinella saxifraga</i> L.	+
24.	<i>Plantago lanceolata</i> L.	1,25
25.	<i>Potentilla reptans</i> L.	3
26.	<i>Ranunculus acris</i> L.	2,75
27.	<i>Taraxacum officinale</i> WEBER in WIGGERS	+
28.	<i>Veronica chamaedrys</i> L.	+
29.	<i>Viola arvensis</i> MURR.	1

Obr. 7 Parcela 3703/1

+ - stopový výskyt, D (%) – plošný podiel druhu na jednotke plochy

Pri vizuálnom hodnotení a komunikácii s majiteľom sa zistil neskorý začiatok pastvy, resp. aj nedostatočné zaťaženie plochy. Prejavilo sa to vo vysokom podiele stariny.

3606/1 (Tab. 6, Obr. 8) – Výmera 0,54 ha
Tabuľka 6 Parcela 3606/1

		D (%)
1.	<i>Agrostis tenuis</i> Sibth.	21
2.	<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.	8
3.	<i>Briza media</i> L.	+
4.	<i>Cynosurus cristatum</i> L.	+
5.	<i>Dactylis glomerata</i> L.	+
6.	<i>Festuca pratensis</i> Huds.	+
7.	<i>Festuca rubra</i> L.	2
8.	<i>Nardus stricta</i> L.	1,25
9.	<i>Poa pratensis</i> L.	+
10.	<i>Deschampsia caespitosa</i> , (L.) P. B.	10
11.	<i>Lotus corniculatus</i> L.	1,25
12.	<i>Trifolium pratense</i> L.	6
13.	<i>Trifolium repens</i> L.	1,5
14.	<i>Vicia cracca</i> L.	2
15.	<i>Achillea millefolium</i> L.	1,75
16.	<i>Alchemilla monticola</i> Opitz.	1,5
17.	<i>Crepis biennis</i> L.	0,25
18.	<i>Cruciata glabra</i> Ehrend.	0,25
19.	<i>Euphrasia rostkoviana</i> HAYNE	11
20.	<i>Hypericum maculatum</i> CRANZ	0,5
21.	<i>Leontodon hispidus</i> L.	7,5
22.	<i>Leucanthemum vulgare</i> LAM.	+
23.	<i>Pimpinella saxifraga</i> L.	+
24.	<i>Plantago lanceolata</i> L.	1,25
25.	<i>Potentilla reptans</i> L.	3
26.	<i>Ranunculus acris</i> L.	2,75
27.	<i>Taraxacum officinale</i> WEBER in WIGGERS	+
28.	<i>Veronica chamaedrys</i> L.	+
29.	<i>Viola arvensis</i> MURR.	1

Obr. 8 Parcela 3606/1

+ - stopový výskyt, D (%) – plošný podiel druhu na jednotke plochy

Pri vizuálnom hodnotení a komunikácii s majiteľom sa zistil neskorý začiatok pastvy, resp. aj nedostatočné zaťaženie plochy. Prejavilo sa to vo vysokom podiele stariny. Vzhľadom na veľkosť parcely a jej umiestnenie, je obklopená pomerne tesne lesom, sú tam vlhšie podmienky. Indikuje to zastúpenie metlice trsnatej (*Deschampsia caespitosa*, (L.) P. B.).

2.2 Definovanie všeobecných problémov

Na uvedenom hospodárstve je praktizovaný systém karpatského salašníctva založený na valaskom práve so všetkými pozitívnymi aj negatívnymi prejavmi. Vo všeobecnom vyjadrení možno zhrnúť problémy do dvoch rovín:

1. Pasienky boli nedostatočne využité, s vysokým podielom nespasenej vegetácie, ktorá pôsobila inhibične na opätovné dorastanie porastu. Majiteľ sa vyjadril, že chová celkove približne 400 oviec. Ak prepočítame potrebu celého stáda a produkčný potenciál identifikovaného spoločenstva *Anthoxantho-Agrostietum tenuis* Sillinger 1933, približne 12

t.ha⁻¹ paše (Holúbek at al. 2007), tak je možné konštatovať dostatok, ale nie nadbytok paše. Pri ďalšej komunikácii s majiteľom bolo zistené, že začali pásť až začiatkom júna, čo je v tejto klimatickej oblasti za každých okolností neskoro. Porast bol v tom čase prerastený a nevhodný na pasenie. Uvedené sa potom vo výraznej miere prejavilo na stave porastov, ako aj v úžitkovosti zvierat. Rovnako je problémom aj fakt, že pastier zvieratá vodi stále na rovnaké miesta v blízkosti salaša a vzdialenejšie sú následne nedostatočne spásané.

2. V hospodárstve sa nachádza jedna silno ruderalizovaná plocha v mieste umiestnenia salaša a jedna slúžiaca na denné zatváranie zvierat pri pasení. Obe sú silno degradované s výskytom nežiaducich, kvalitatívne nevyhovujúcich druhov. Majiteľ, ani personál nemajú vedomosti o vhodnej organizácii zvierat.

2.3 SWOT analýza

Silné stránky

- obrovský entuziazmus a záujem majiteľa,
- vzťah majiteľa k prírode,
- kapitál,
- ochota investovať.

Slabé stránky

- nekvalifikovaný personál,
- slabé vedomosti.

Príležitosti

- rastúci trh s ovčimi produktmi,
- možnosti získania podpory z podporných programov.

Ohrozenia

- nedostatok kvalifikovaných ľudí,
- zlý prístup k pozemkom,
- potencionálne riziko predstavuje dravá zver.

Pre úspešnú realizáciu projektu je nevyhnutné si zodpovedať otázky vnútorných a vonkajších podmienok, ktoré musia byť splnené, pokiaľ majú byť ciele projektu realizované. Ak chceme získať jasnú predstavu, musíme definovať:

- Aké podmienky musia byť splnené, aby bol cieľ projektu splnený?
 - Majiteľ by mal zakomponovať do svojej ďalšej činnosti odporúčania navrhované v projekte,
 - nutné je pokračovanie v sledovaní porastov a prípadná úprava činností.
 - S akou pravdepodobnosťou budú tieto podmienky splnené?
 - Vzhľadom na entuziazmus majiteľa je vysoký predpoklad splnenia všetkých podmienok.
 - Ako tieto podmienky ovplyvnia úspech projektu?
 - V prípade splnenia podmienok je predpoklad zásadného zlepšenia stavov porastov aj úžitkovosti zvierat.

3. Vlastná práca - dosiahnuté výsledky

Vzhľadom na všeobecný charakter definovaných problémov je možné navrhnúť všeobecné riešenia pre obidve roviny:

1. Z hľadiska správnej organizácie obhospodarovania a využívania hodnoteného porastu je potrebné:

- voliť skorší začiatok pasenia, v sledovanej klimatickej oblasti je predpoklad začatia pasenia koncom apríla až začiatkom mája;
- rovnako pásť nie do konca augusta, ale pokiaľ to podmienky dovoľujú, až do ukončenia vegetácie (koniec októbra);
- zabezpečiť, aby pastier aj pri tzv. voľnom pasení priebežne striedal spásané plochy a aby sa zvieratá nemohli voľne pohybovať po všetkých pasienkových plochách, tým sa zabezpečí rovnomernejšie vypasenie plôch, zníži sa podiel stariny a zamedzí sa nežiaducej sukcesii;
- je nutné realizovať kosenie nedopaskov, zabezpečí sa tým rozširovanie nespásených, väčšinou nežiaducich druhov. Ďalej starina, pokiaľ je vo väčšom množstve, môže, ak poľahne, na povrchu vytvoriť nepriepustnú vrstvu, ktorá narúša vodný režim aj regeneráciu porastu. V prípade, že má majiteľ nedostatok pracovníkov na túto činnosť, môže využiť prepasenie ovcami.

Pasením je možné likvidovať "starinu", ktorú ovce ušliapávaním rozdrobia a uvoľní sa tak miesto mladému porastu. Zašliapnutý TTP sa rýchlo regeneruje a zvieratá pri postupnom spásaní porastu nespôsobujú na prevažnej ploche pasienka viditeľné škody. (Gyarmathy et.al., 2009).

2. Pre elimináciu vzniku ruderalizovaných plôch pri zatváraní zvierat do ohrád je nutné:

- zabezpečiť ich prekladanie v intervale max. 3 dni a pri ohradzovaní vyčleniť na jedno zviera max. 2 m². Týmto spôsobom je možné porasty vyhnojiť prostredníctvom organickej výživy a znížiť riziko degradácie porastov;
- na už vzniknutých ruderalizovaných, prehnojených plochách možno odporučiť prísev vhodnou miešankou, napr. v zložení:
 - 22 % mätonoh trváci,
 - 15 % kostrava lúčna,
 - 15 % reznáčka laločnatá,
 - 10 % kostrava červená,
 - 10 % lipnica lúčna,
 - 10 % kostrava trsteníkovitá,
 - 8 % kostrava červená,
 - 8 % ďatelina lúčna,
 - 2 % ľadenec rožkatý;

Komplexná zložitá miešanka je koncipovaná tak, aby na jednej strane zabezpečila odčerpanie prebytku živín, na druhej strane zabezpečí trvalé pokrytie a kvalitnú produkciu aj obnažených zdevastovaných miest. Prísev podľa možnosti realizovať aj do nových plôch na zatváranie zvierat pred zatvorením zvierat. Tie zabezpečia pritlačenie semien do pôdy ako aj výživu v podobe exkrementov;

- včasné kosenie ruderálnych druhov z dôvodu obmedzovania ich rozširovania semenami, ale aj odčerpania ich zásobných látok. Tým sa oslabia, z porastu postupne ustupujú.

4. Ekonomický prínos alebo dopad riešenej problematiky na sledovaný subjekt

Farmár môže na základe odporúčaní v projekte zlepšiť aktuálny stav trávnych porastov, zvýši sa tým produkcia aj kvalita dopestovanej fytomasy. Úrody sa stabilizujú a predĺži sa obdobie pobytu zvierat na pasienku. Vďaka paseniu sa znížia náklady na kŕmenie v maštali. Zvieratá vo svojom prirodzenom prostredí sú zdravšie. Následne sa to prejaví aj v úžitkovosti a kvalite produktov a zlepši sa hospodársky výsledok podniku.

Benefitom je aj možnosť priebežného riešenia a odstraňovania vzniknutých problémov a nedostatkov pri obhospodarovaní TP.

5. Záver a odporúčania pre prax

Vo všeobecnosti je možné v závere odporučiť nasledovné:

- voliť skorší začiatok (začiatok mája) a neskoršie ukončenie (október) pasenia,
- zabezpečiť postupné pasenie jednotlivých plôch, nie každodenné prepasenie všetkých plôch,
- kosiť nedopasky,
- prekladanie ohrád na zatváranie zvierat,
- prísatie už ruderalizovaných miest vhodnou miešankou.

6. Zoznam použitej literatúry

BRAUN-BLANQUET, J. (1964): *Pflanzensoziologie, Grundzüge der Vegetationskunde*. (3. Auflage). Springer Verlag, Wien, 865 pages.

GYARMATHY, E., DÚBRAVSKÁ, J., ČOPÍK, A. 2009. Vplyv pasenia oviec na trvalé trávne porasty. In *Slovenský chov*, 2009, č.4, s. 37-38.

HOLÚBEK, R., JANČOVIČ, J., GREGOROVÁ, H., NOVÁK, J., ĎURKOVÁ, E., VOZÁR, L.: *Krmovinarstvo – manažment pestovania a využívania krmovín*. SPU Nitra, 2007, 419 s. ISBN 978-80-8069-911-6

KLAPP, E. 1971. *Wiesen und Weiden*. Berlin – Hamburg. Paul Parey Verlag. 1971, 520 s.

REGAL, V. 1956. Mikroskopická metoda pro hodnocení kvality pícnin. In *Rostlinná výroba*, č. 6, 1956, s. 35 – 45.

STANOVÁ, V., VALACHOVIČ, M., (eds.) 2002: *Katalóg Biotopov Slovenska*. DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie, Bratislava, 225 p.

www.muranskysalas.sk

www.sci.muni.cz/botany/vegsci/vegetace.php?lang=cz&typ=TDC02

2. Analýza súčasného stavu zakreslených plôch v systéme GSAA v zmysle dodržania základných podmienok potrebných pre prípadné kontroly zo strany PPA

Projekt realizovaný v rámci vstupnej odbornej prípravy pôdohospodárskych poradcov SR
Opatrenie: 2 - Poradenské služby, služby pomoci pri riadení poľnohospodárskych podnikov
a výpomoci pre poľnohospodárske podniky, Podopatrenie: 2.3 – Podpora na odbornú prípravu poradcov.

Autor projektu: Peter Mičúnek

Obsah

Zoznam použitých skratiek.....	1
1. Úvod.....	2
2. Cieľ	2
3. Analýza súčasného stavu	2
3.1. SWOT analýza.....	3
3.2. Kontrola aktuálneho stavu platných nájomných zmlúv evidovaných v informačnom systéme s vytlačenými a podpísanými zmluvami.....	3
4. Vlastná práca.....	5
4.1. Vyhodnotenie prekryvov so žiadateľom SHR Martin Vrútočan	5
4.2. Analýza a vyhodnotenie zazmluvnenia parcel s vlastníkami na plochách s prekryvmi so susedným podnikom SHR Martin Vrútočan	7
4.3. Kontrola označenia hraníc užívanej výmery dielov pôdnych blokov v teréne.....	10
4.4. Úprava ŽoP a vyhodnotenie	11
5. Ekonomický prínos	11
6. Záver	12
7. Zoznam použitej literatúry.....	12
8. Zoznam príloh.....	12

Zoznam použitých skratiek

PPA – Pôdohospodárska platobná agentúra

ŽoP – žiadosť o podporu

SHR – súkromne hospodáriaci roľník

k.ú. – katastrálne územie

1. Úvod¹

Oslovil ma podnik Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o. s požiadavkou na zistenie zazmluvnenia aktuálne užíwanej pôdy podnikom so zameraním na zazmluvnenie prekryvov zobrazených v štátnom informačnom systéme GSAA. Požiadavka z podniku prišla 18.4.2019, t.j. pred podaním ŽoP zo strany podniku. Žiadateľ v prípade zistenia nezrovnalostí očakáva zníženie rizika udelenia sankcií zo strany Poľnohospodárskej platobnej agentúry (PPA) z dôvodu nesplnenia jednej zo základných podmienok na získanie podpory a ak to bude nutné, podnik potrebuje vypracovať podklady pre upravenie aktuálne zakreslených hraníc v systéme GSAA.

2. Cieľ

Cieľom projektu je získať prehľad o parcelách v nájomných zmluvách, určiť, ktoré parcely nemajú dostatočné zazmluvnenie a navrhnúť možnosti riešenia na elimináciu resp. minimalizáciu možných sankcií zo strany kontrolných úradov v prípade nedohody a ponechania aktuálnych prekryvov objednávateľa Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o. so susedným žiadateľom SHR Martin Vrútočan.

Čiastkové ciele

- Identifikovať prekryvy podniku Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o. s ostatnými žiadateľmi o podporu. Výsledok identifikácie bude vyhotovený prostredníctvom mapového a tabuľkového výstupu, kde bude objednávateľ prehľadne vidieť, aké veľké prekryvy sú a kde sa nachádzajú.
- Identifikácia práva užívania na základe vyhodnotenia právoplatných nájomných zmlúv. Výsledok identifikácie bude vyhotovený prostredníctvom mapového a tabuľkového výstupu, kde bude objednávateľ vidieť zazmluvnenie vlastníckych parciel pod plochami v ŽoP.
- Identifikácia reálneho stavu užívania podniku s inými žiadateľmi v miestach prekryvov pomocou GPS prístrojov. Výsledkom budú vytýčené lomové body a fotodokumentácia.

Návrh riešenia

- Navrhnuť možnosti riešenia na základe vyhodnotenia zamerania a percenta zazmluvnenia.
- Ekonomicky zhodnotiť uzatvorené nájomné zmluvy vzhľadom na skutočne užívanú plochu.

3. Analýza súčasného stavu

Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o. hospodári na výmere 68,33 hektárov v katastrálnom území Vrútky, kde väčšinu výmery tvoria trvalé trávne porasty. Podnik sa ako žiadateľ uchádzal o podporu po prvýkrát v kampani 2017, kedy sa dostal do vlastníctva aktuálneho majiteľa Ing. Petra Turčianskeho. Podnik momentálne zamestnáva 4 administratívnych pracovníkov vrátane predsedu (majiteľa), podpredsedu, ekonómky a agronóma. Predseda a agronóm sa zároveň venujú evidencii nájomných zmlúv. V priebehu

¹ Projekt bol vypracovaný na základe načrtnutej modelovej situácie fiktívneho podniku.

minulého roka podnik zakúpil informačný systém, prostredníctvom ktorého sa im podarilo vytvoriť a poslať nájomné zmluvy. Z dôvodu nedostatku času nedokončili evidenciu zmlúv a stratili tak prehľad.

3.1. SWOT analýza

Tab. 1 – SWOT analýza

	Pozitívne	Negatívne
Vnútorne	<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - pevná vôľa vedenia podniku vyriešiť všetky nezrovnalosti, - dostatok skúsených administratívnych pracovníkov, - funkčný administratívny softvér. 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedostatočné ohodnotenie administratívnych pracovníkov, - nedostatočný prehľad o stave pozemkov, - mierna rozdrobenosť užívaných plôch.
Vonkajšie	<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - vektorová katastrálna mapa pre celé k.ú. Vrutky s výhľadom na pozemkové úpravy, - verejne dostupné informácie o ŽoP prostredníctvom GSAA. 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - komplikovaná komunikácia s okolitými podnikmi, - konkurenčný tlak na prenajímateľov pôdy, - zmena legislatívy.

3.2. Kontrola aktuálneho stavu platných nájomných zmlúv evidovaných v informačnom systéme s vytlačenými a podpísanými zmluvami

Po vizuálnej kontrole vedenej v rozsahu 12 hodín bolo zistené, že podnik má evidované len podpísané nájomné zmluvy. Preto som dodatočne zisťoval, či sa niektoré zmluvy nevrátili v stanovenej lehote 60 dní, tzn. vlastník sa nevyjadril, a zároveň či má podnik uchované potvrdenie o doručení adresátovi. Zistil som, že 31 zmlúv spĺňalo spomínané kritérium. Podľa zákona 504/2013 Z.z. § 12 ods. 4 („Ak užívateľ, ktorý pozemok užíva bez nájomnej zmluvy, preukáže, že vlastníkovi jej uzatvorenie navrhol a ten uzatvorenie nájomnej zmluvy do dvoch mesiacov odo dňa doručenia návrhu neodmietol alebo nevyzval užívateľa pozemku na jeho vrátenie a prevzatie, pričom užívateľ vlastníka pri návrhu uzatvorenia nájomnej zmluvy upozornil na právne dôsledky jeho nekonania, predpokladá sa, že uplynutím dvoch mesiacov odo dňa doručenia návrhu nájomnej zmluvy medzi nimi vznikol nájomný vzťah na neurčitý čas podľa § 6; to neplatí, ak vlastník pred doručením návrhu na uzatvorenie nájomnej zmluvy uzatvoril nájomnú zmluvu s inou osobou, ako je užívateľ pozemku.“) takéto zmluvy považujeme za platné a zahrnieme ich do vyhodnotenia zazmluvnenia.

Pre porovnanie som vytvoril pre klienta tlačový výstup za všetky zazmluvnené parcely pred doplnením platných zmlúv podľa zákona 504/2013 Z.z. § 12 ods. 4 a po doplnení do evidencie. Vyhodnotenie je v podobe prílohy č. 3 k vyhláške č. 172/2018 Z.z. a v podobe prehľadovej mapy s vyfarbením zazmluvnenia a legendou.

Tab. 2 - Sumárne zobrazenie pred doplnením platných zmlúv podľa zákona 504/2013 Z.z. § 12 ods. 4 – tabuľkové vyhodnotenie

SUMÁRNE ÚDAJE Z EVIDENCIE NÁJOMNÉHO (v zmysle prílohy č. 3 k vyhláške č. 172/2018 Z. z.)					
Nájomca:	Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o. , IČO / RČ: 12345678				
Katastrálne územie:	870650 VRÚTKY				
Za kalendárny rok:	2019				25.11.2019
	PP Orná pôda	PP TTP	PP Trvalé porasty	Zastavané plochy a nádvoria	Ostatné plochy
Výmera v nájme [ha]	0	66,8487	0	0,6063	0,9106
Dohodnuté nájomné v eurách	0	3342,4	0	30,31	45,53
Zaplatené nájomné v eurách	0	0	0	0	0

Obr. 1 - Sumárne zobrazenie pred doplnením platných zmlúv podľa zákona 504/2013 Z.z. § 12 ods. 4 – grafické vyhodnotenie

Tab. 3 - Sumárne zobrazenie po doplnení platných zmlúv podľa zákona 504/2013 Z.z. § 12 ods. 4 – tabuľkové vyhodnotenie

SUMÁRNE ÚDAJE Z EVIDENCIE NÁJOMNÉHO (v zmysle prílohy č. 3 k vyhláške č. 172/2018 Z. z.)					
Nájomca:	Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o. , IČO / RČ: 12345678				
Katastrálne územie:	870650 VRÚTKY				
Za kalendárny rok:	2019				25.11.2019
	PP Orná pôda	PP TTP	PP Trvalé porasty	Zastavané plochy a nádvoría	Ostatné plochy
Výmera v nájme [ha]	0	89,7181	0	0,6063	1,3877
Dohodnuté nájomné v eurách	0	4485,85	0	30,31	69,4
Zaplatené nájomné v eurách	0	0	0	0	0

Obr. 2 - Sumárne zobrazenie po doplnení platných zmlúv podľa zákona 504/2013 Z.z. § 12 ods. 4 – grafické vyhodnotenie

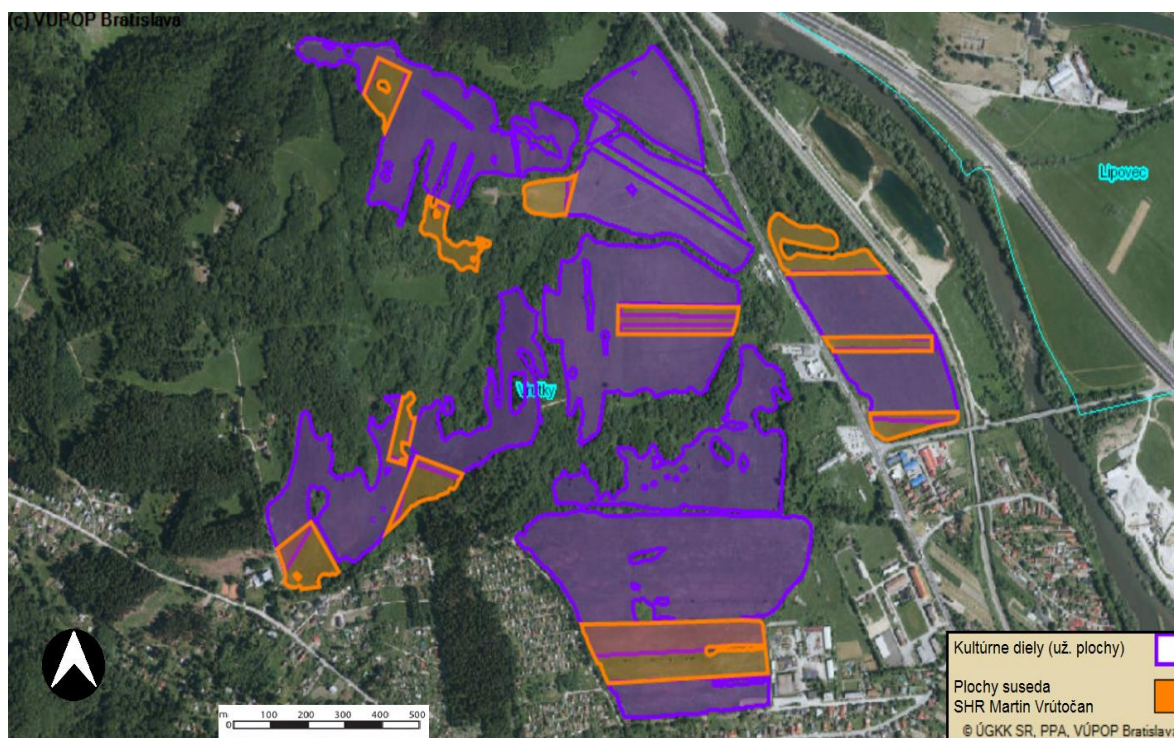
4. Vlastná práca

4.1. Vyhodnotenie prekryvov so žiadateľom SHR Martin Vrútočan

Na vyhodnotenie prekryvov som použil informačný systém zakúpený podnikom. Výsledok môžeme vidieť v nižšie uvedenej tabuľke.

Tab. 4 – Vyhodnotenie prekryvov so žiadateľom SHR Martin Vrútočan

Diel	celková výmera (m ²)	výmera prekryvov (m ²)
Vrútky 1308/1-1	67448	5487
Vrútky 2303/1-1	34695	0
Vrútky 2305/1-1	40771	716
Vrútky 2305/1-2	13010	0
Vrútky 2307/1-1	107461	6057
Vrútky 2308/1-1	82910	938
Vrútky 2402/1-1	69563	0
Vrútky 2403/1-1	147127	24229
Vrútky 2403/1-2	23394	0
Vrútky 2404/1-1	96991	5485
Spolu	683370	42912
		↓
		6,28%

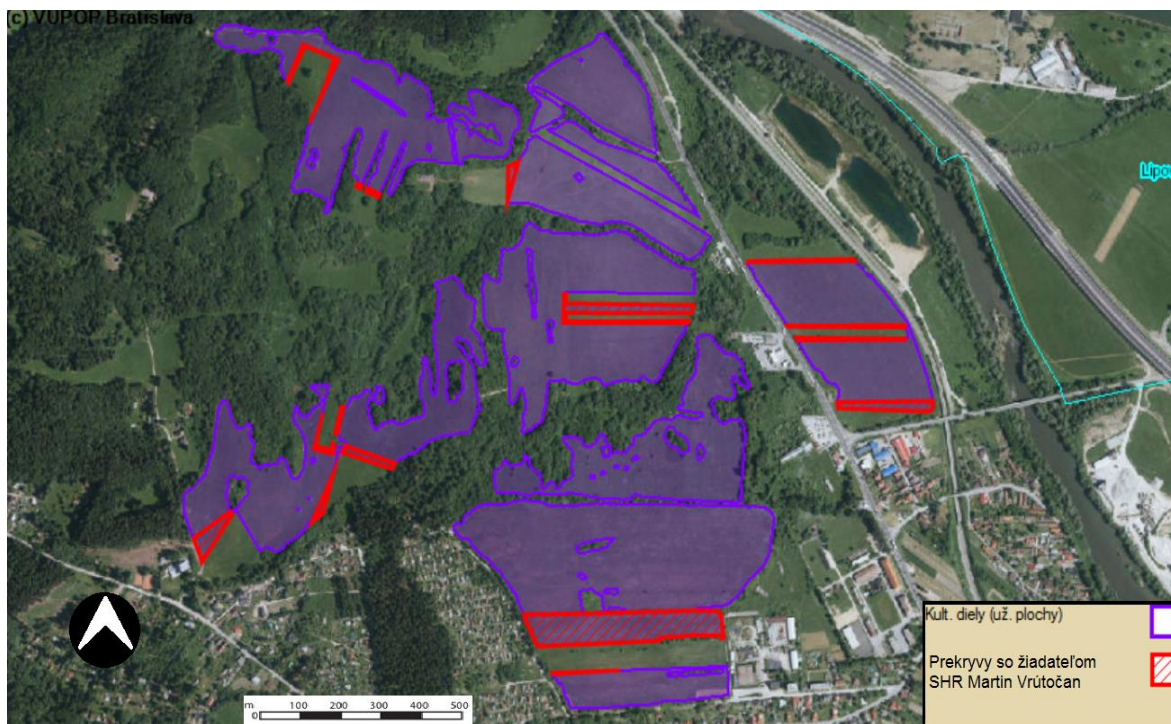
Obr. 3 – Zobrazenie užívaných plôch podnikov Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o. a SHR Martin Vrútočan.

4.2. Analýza a vyhodnotenie zazmluvnenia parcel s vlastníkmi na plochách s prekryvmi so susedným podnikom SHR Martin Vrútočan

Klient ma oslovil s požiadavkou zistiť, či má uzavreté platné nájomné zmluvy na plochy, ktoré sú v prekryve so susedným podnikom SHR Martin Vrútočan. Prekryvy vznikli v štátnom systéme GSAA počas kampane 2019. Keďže kampaň je v tomto čase stále otvorená, je možné naďalej robiť opravy a žiadosť tak podľa potreby upraviť.

Pomocou softvéru som vykreslil do samostatnej vrstvy prekryvy so susedným podnikom. Vďaka kontrole a úprave evidencie nájomných zmlúv, ktorú sme vykonali v bode 2.2., vieme vytvoriť zoznam zazmluvnených parcel pod plochami v prekryve so susedným podnikom. Vytvoríme zoznam parcel v tabuľkovej podobe podľa prílohy č.1 k vyhláške 172/2018 Z.z.

Táto zostava obsahuje všetky parcely, ktoré má podnik v zmluvách. Pre prípad potreby vytvorím aj kompletný zoznam vlastníckych parcel v prieniku s vrstvou prekryvov. K písomnej časti je potrebné doplniť aj grafické zobrazenie vlastníckych parcel a prekryvov žiadateľov v mape.

Obr. 4 – Vyznačenie prekryvov medzi žiadateľmi Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o. a SHR Martin Vrútočan

Tab.5 – Vyhodnotenie parcel registra E evidovaných v nájomných zmluvách na miestach prekryvov so susedným podnikom SHR Martin Vrútočan

EVIDENCIA PRENAJATÝCH A VLASTNÝCH POZEMKOV (v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske č. 172/2018 Z. z.)												
Nájomca:		Pofnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o., IČO / RČ: 12345678										
Katastrálne územie:		870650 VRÚTKY										
Por. č.	Označenie pozemku	Pôvod pozemku	Druh pozemku	Výmera pozemku	Obhospodávaná výmera pozemku	Vlastník	Číslo dokladu	Vlastnícky podiel	Výmera podielu	Právny titul obhospodarovania	Začiatok nájmu	Koniec nájmu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	3482	EKN	07	11139		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Augustín, Miroslav 1812/14, 81881 Vrútky	3238	214/613077	3,89	NZM	03/2018	12/2028
2	2801/1	EKN	07	1520		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / BUIKAROVÁ, EDC, IČO: 48121, Vrútky, POČ: 04	1031	1/2	760,00	NV12	03/2018	12/2028
3	2801/2	EKN	14	160		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / BUIKAROVÁ, EDC, IČO: 48121, Vrútky, POČ: 04	1031	1/2	80,00	NV12	03/2018	12/2028
4	3751	EKN	07	3119		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / BUIKAROVÁ, EDC, IČO: 48121, Vrútky, POČ: 04	2636	2/21	297,05	NV12	03/2018	12/2028
5	3695	EKN	07	3303		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Bartík, Jozef 1812/14, 81881 Vrútky	4051	1/5	660,60	NZM	03/2018	12/2028
6	3533	EKN	07	1123		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Jankovská, Katarína 2812/12, 80440, Vrútky	2786	1/75	14,97	NZM	03/2018	12/2028
7	3751	EKN	07	3119		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Jankovská, Katarína 2812/12, 80440, Vrútky	2636	1/42	74,26	NZM	03/2018	12/2028
8	3482	EKN	07	11139		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Jankovská, Katarína 2812/12, 80440, Vrútky	3238	26/613077	0,47	NZM	03/2018	12/2028
9	3482	EKN	07	11139		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Jankovská, Katarína 2812/12, 80440, Vrútky	3238	149/613077	2,71	NZM	03/2018	12/2028
169	3482	EKN	07	11139		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Božena t. Gregorová, Karpatník 2812/14, 81881 Vrútky	3238	346/204359	18,86	NZM	03/2018	12/2028
170	3523	EKN	07	7977		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Božena t. Gregorová, Karpatník 2812/14, 81881 Vrútky	1302	3/8	2991,38	NZM	03/2018	12/2028
171	3554	EKN	07	783		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Božena t. Gregorová, Karpatník 2812/14, 81881 Vrútky	2896	1/1	783	NV12	03/2018	12/2028
172	1609/1	EKN	07	28787		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Danica t. Kamenčíková, Buikarová 1761/15, 81881 Vrútky	1574	1/16	1799,19	NZM	03/2018	12/2028
173	3695	EKN	07	3303		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Danica t. Kamenčíková, Buikarová 1761/15, 81881 Vrútky	4051	1/5	660,6	NZM	03/2018	12/2028
174	3482	EKN	07	11139		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Danica t. Kamenčíková, Buikarová 1761/15, 81881 Vrútky	3238	3865/613077	70,22	NV12	03/2018	12/2028
175	3482	EKN	07	11139		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Danica t. Kamenčíková, Buikarová 1761/15, 81881 Vrútky	3238	1216/613077	22,09	NV12	03/2018	12/2028
176	3751	EKN	07	3119		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / Danica t. Kamenčíková, Buikarová 1761/15, 81881 Vrútky	2636	1/28	111,39	NV12	03/2018	12/2028

Tab. 6 – Vyhodnotenie parcel registra C evidovaných v nájomných zmluvách na miestach prekryvov so susedným podnikom SHR Martin Vrútočan

EVIDENCIA PRENAJATÝCH A VLASTNÝCH POZEMKOV (v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske č. 172/2018 Z. z.)												
Nájomca:		Pofnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o., IČO / RČ: 12345678										
Katastrálne územie:		870650 VRÚTKY										
Por. č.	Označenie pozemku	Pôvod pozemku	Druh pozemku	Výmera pozemku	Obhospodávaná výmera pozemku	Vlastník	Číslo dokladu	Vlastnícky podiel	Výmera podielu	Právny titul obhospodarovania	Začiatok nájmu	Koniec nájmu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	2851/41	CKN	-	9		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	4451	1/20	0,45	NZM	03/2018	12/2028
2	3716/10	CKN	-	2001		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	2609	1/2	1000,50	NV12	03/2018	12/2028
3	2851/41	CKN	-	9		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	4451	1/20	0,45	NV12	03/2018	12/2028
4	3716/10	CKN	-	2001		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	2609	1/6	333,50	NZM	03/2018	12/2028
5	3716/11	CKN	-	3049		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	5421	5/12	1270,42	NZM	03/2018	12/2028
6	3716/10	CKN	-	2001		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	2609	1/6	333,50	NZM	03/2018	12/2028
7	3716/11	CKN	-	3049		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	5421	1/6	508,17	NZM	03/2018	12/2028
8	2851/41	CKN	-	9		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	4451	1/5	1,80	NZM	11/2018	12/2028
9	2851/42	CKN	-	15		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	4822	1/3	5,00	NZM	11/2018	12/2028
10	3716/10	CKN	-	2001		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	2609	1/6	333,50	NZM	03/2018	12/2028
11	3716/11	CKN	-	3049		ABSOLUTNÍ VLASTNÍK: / HANČEK, MUDr., IČO: 1781/12, Vrútky	5421	5/12	1270,42	NZM	03/2018	12/2028

Tab. 7 – Vyhodnotenie zazmluvnenia vlastníckych parciel podnikom Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok

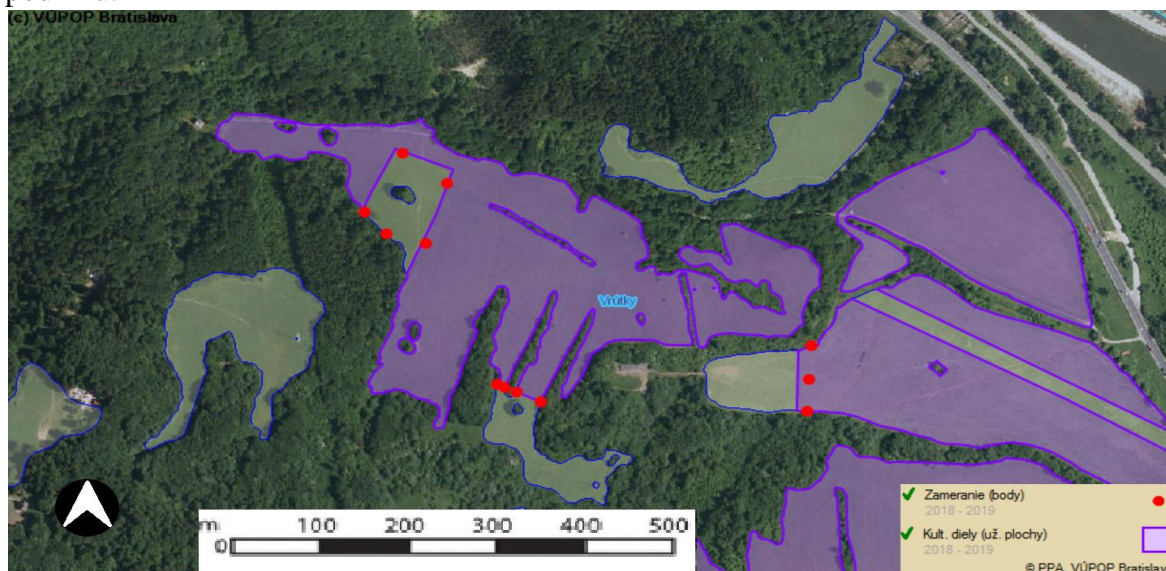
Parcela E	Druh pôdy	Výmera (m2)	Vým. prieniku (m2)	Podp. zml.
1605	2	23485	932,1	
1605	2	23485	102,8	
1609/1	2	28787	23157,1	87,15%
3482	7	11139	2740,4	69,59%
3520	2	3847	8,6	50%
3521	2	3252	139,7	100%
3533	7	1123	522,9	74,89%
3552	7	887	48,8	50%
3554	7	783	50,7	100%
3553	7	1347	59,8	50%
3555	7	2245	163,3	100%
3556	7	2172	161,2	100%
3530	2	9818	341,1	50%
3527	7	4423	36,6	100%
4387	13	1346	45	100%
3522	2	2811	394	62,5%
3522	2	2811	46,8	62,5%
3522	2	2811	10,9	62,5%
3523	7	7977	11	75%
3526	7	4265	44,6	88,89%
3526	7	4265	215,7	88,89%
2801/1	2	1520	136,2	100%
2802/1	2	3458	3200,2	50%
2801/2	2	160	7,9	100%
2803/1	2	1646	60,2	50%
3529	2	4657	448,5	100%
4394	13	1203	170,2	100%
2827	2	5041	802,9	57,14%
2829	2	1325	707,8	100%
2802/2	2	274	33,3	50%
3631	2	2065	127,2	100%
2920	2	2875	821,6	100%
2916	2	3629	2187	
2915/2	2	1134	1069,8	100%
2915/1	2	1174	1100	100%
2851	2	6991	576	100%
4375	13	408	0,2	100%
3700	7	2211	0,6	75%
3701	7	2280	1,6	81,25%
3640	2	683	287	
3639	7	1639	95,9	75%
3649/1	2	904	334,5	
3702	2	2017	51,3	81,25%
3693	2	1360	13,1	100%
3694	7	6188	156,1	100%
3699	2	1366	0,6	75%
3733	7	2256	0,3	100%
3695	7	3303	20,5	80%
3711	2	5078	160,3	88,75%
3736	2	2891	242,5	100%
4396	13	1637	23,1	100%
3751	7	3119	10,5	85,54%
3737	7	4169	71	100%
Parcela C	Druh pôdy	Výmera (m2)	Vým. prieniku (m2)	Podp. zml.
2851/42	14	15	6,8	33,33%
2851/41	14	9	3	30%
2924/4	7	7228	625,3	
3716/10	7	2001	161	100%
3716/11	7	3049	24,8	100%

4.3. Kontrola označenia hraníc užívanej výmery dielov pôdnych blokov v teréne

V zmysle príručky pre žiadateľa o priame podpory na rok 2019 („Dovoľujeme si Vás upozorniť, že prechodný zjednodušený režim základnej platby (tzv. SAPS) sa poskytne žiadateľovi, ak má poľnohospodárska plocha viditeľne označené a vymedzené hranice a žiadateľ ju má k dispozícii k 31.5.2019. To znamená, že každý pozemok, ktorý poľnohospodár obhospodaruje a na ktorý požaduje platbu, musí byť v teréne jednoznačne vymedzený (viditeľne ohraničený). Takéto vymedzenie môže byť zrejmé z prirodzených hraníc, ako je napr. cesta, potok, odlišný druh pozemku (prirodzená hranica medzi ornou pôdou a trvalým trávny porastom) alebo osiatie odlišnými plodinami. V prípade, ak takéto prirodzené hranice medzi pozemkami jednotlivých žiadateľov (užívateľov pôdy) neexistujú, žiadateľ je povinný viditeľne vymedziť hranice svojho pozemku (napr. kameňom, kolíkom), inak stráca nárok na poskytnutie podpory na takto nevymedzený pozemok, aj keď ho riadne obhospodaruje!“) je potrebné mať hranice plôch viditeľne označené a vymedzené v teréne. Preto jedna z požiadaviek podniku bola skontrolovať túto skutočnosť prostredníctvom geodetického GPS prístroja.

Predmetom skúmania boli hranice na dieloch LPIS Vrútky 2305/1 a Vrútky 2308/1 s trvalým trávny porastom (kód PPA 654), ktoré obhospodarovateľ podnik Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o. po dohode so susedným podnikom SHR Martin Vrútočan obhospodaruje vcelku. Pre potreby kontrol je potrebné takéto hranice v teréne vytýčiť.

Vytýčenie bolo vykonané v súlade s vyhodnotením zazmluvnenia na plochách prekryvov. V praxi to znamená, že vytýčené hranice kopírujú hranice vlastníckych parciel tak, aby plocha v ŽoP bola maximálne zazmluvnená. Výsledky analýzy a meraní odporúčam konzultovať s podnikom SHR Martin Vrútočan, keďže sa vykonané zmeny priamo dotknú podniku.

Obr. 5 – Zobrazenie vytýčených lomových bodov

Na základe vyhodnotenia zazmluvnenia je potrebné upraviť zakreslenie užívaných plôch v GSAA. Z dôvodu zachovania presnosti je vhodné využiť informačné systémy tretích strán alebo použiť výstup zo zameriavacieho GPS vo formáte kml alebo gpx a podsvietiť zamerané plochy priamo v systéme GSAA.

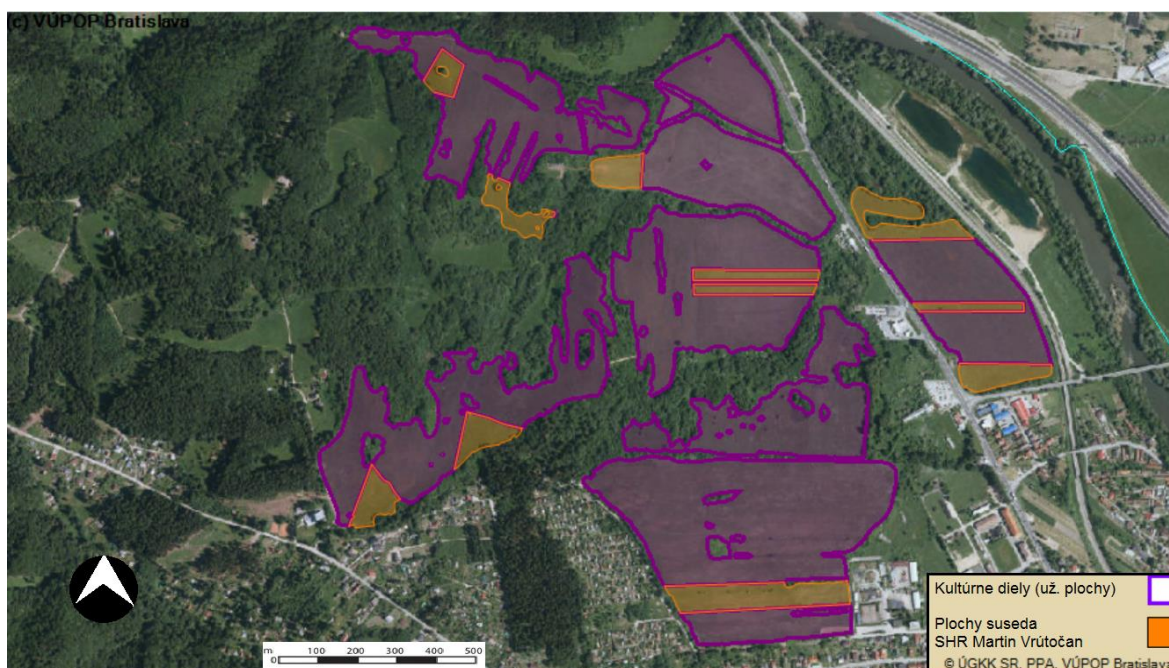
Pre účel vytýčenia bolo použité presné geodetické GPS zariadenie Stonex S9 s korekciami. Na označenie užívaných plôch boli použité geodetické vytyčovacie kolíky o rozmeroch 1000x25x30mm, ktoré boli osadené na hlavných lomových bodoch spoločných hraníc. Presnosť vytýčenia sa pohybovala v rozsahu 1 – 5 cm, čo pre ten účel postačuje. K vytýčeniu bola vypracovaná aj kompletná fotodokumentácia. Vytýčenie bolo realizované 24.4.2019 v rozsahu 1 hodiny prípravných a 4 hodín terénnych prác.

Obr. 6 – Príklad vytýčenia lomového bodu

4.4. Úprava ŽoP a vyhodnotenie

Pôvodná výmera 68,33 ha bude navýšená na 69,07 ha, odstránili sa všetky prekryvy s podnikom SHR Martin Vrútočan. Výsledný zákres je zobrazený v mape (obr.7).

Obr. 7 – Výsledný zákres užívaných plôch

5. Ekonomický prínos

Hlavným ekonomickým prínosom je eliminácia sankcií zo strany kontrolných úradov v zmysle dodržania analyzovaných podmienok, ako je dostatočné zazmluvnenie (nad 50% vlastníckych podielov) na deklarovaných plochách a definovanie hraníc pozemkov v teréne vytýčením, kde neexistujú prirodzené hranice.

Podniku bolo poskytnuté vyhodnotenie prekryvov so susedným podnikom a odporúčané možnosti riešenia týchto nezrovnalostí. V prípade, že tieto nezrovnalosti budú pretrvávajúť po podaní žiadosti a aj po dodatočnej výzve na úpravu nezrovnalostí zo strany PPA, upozorňujem podnik, že bude následne kontrolovaný kontrolou na mieste a bude im hroziť sankcia vo výške stanovenej v čl. 19 a 19a nariadenia (EÚ) č. 640/2014 v platnom znení t.j.:

- 1,5 násobok rozdielu medzi nahlásenou a určenou plochou, ak daný rozdiel presahuje 2 % alebo 3 ha;
- ak nemal ešte žiadateľ žiadnu sankciu, zníži sa udelená sankcia o 50 %, ak rozdiel nepresiahne 10 % určenej plochy;
- pri udelení sankcie v ďalšom roku bude platba skrátená aj o tento rozdiel.

Pri analyzovaní aktuálneho stavu zazmluvnenia užívaných plôch som zistil, že zazmluvnená výmera parciel je približne o 30,06% (22,64ha) vyššia, ako je celková užívaná výmera.

Sčasti je to spôsobené zazmluvňovaním celých parciel vlastníkov, ale aj zazmluvnením parciel, ktoré sa nachádzajú na poľnohospodárskej pôde iných žiadateľov.

V prípade úpravy výpočtu nájomných zmlúv by tak podnik mohol ušetriť :

$$50\text{€/ha} \times 22,64\text{ha} = 1132 \text{ €}$$

Na parcelách, ktoré sa nenachádzajú v nájomných zmluvách, je potrebné preukázať právo hospodárenia. Preto okrem odstránenia prekryvov podniku navrhujem uzavrieť podnájomné

Tab. 8 – Vyhodnotenie získania podpory

	Užívaná výmera (ha)	Dotácia (€)
Pôvodný zákres	68,33	12026,08
Nový zákres	69,07	12156,32
Rozdiel	0,74	130,24

resp. zámenné zmluvy na parcely, ktoré zazmluvnili susedné podniky, ale obhospodaruje ich podnik Poľnohospodárske družstvo L.I.P.A. z Vrútok, s.r.o. Zoznam týchto parciel sa nachádza v prílohe tohto projektu. Ak by chcel podnik riešiť podnájomné resp. zámenné zmluvy, bolo by vhodné rovnakým spôsobom analyzovať zazmluvnenie ostatných susedov.

Zmena výmery užívaných plôch bude vplývať len minimálne na výšku získanej podpory.

6. Záver

V bode 1 sme si stanovili niekoľko cieľov. Všetky sa nám podarilo splniť. Identifikovali a vyhodnotili sme prekryvy so susedným podnikom, vyhodnotili sme na týchto prekryvoch zazmluvnenie vlastníckych parciel, zviditeľnili (vytýčili) sme upravené hranice v teréne.

Najväčším ekonomickým prínosom tohto projektu je splnenie niekoľkých základných podmienok pre získanie podpory.

7. Zoznam použitej literatúry

Vyhláška 172/2018 Z.z Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky z 28. mája 2018

Zákon č. 504/2003 Z.z o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov

Príručka pre žiadateľa o priame podpory pre r. 2019

www.apa.sk

8. Zoznam príloh

Mapy vo formáte A3, kompletne tabuľkové výstupy, fotodokumentácia k vytýčeným lomovým bodom.